

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
(อพ.สธ.)**

**แนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า
(ตุลาคม พ.ศ. 2554 - กันยายน พ.ศ. 2559)**

สารบัญ

หน้า

เป้าหมาย	1
วัตถุประสงค์	1
ความเป็นมาของ อพ.สธ.	2
สรุปสภาพการณ์เกี่ยวกับพันธุกรรมพืชและความหลากหลายทางชีวภาพและการดำเนินงานของ อพ.สธ. ตามแผนแม่บททุกระยะ 5 ปี	6
กรอบแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ. ในภาพรวมตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559)	11
- กิจกรรมที่ 1	12
- กิจกรรมที่ 2	14
- กิจกรรมที่ 3	15
- กิจกรรมที่ 4	16
- กิจกรรมที่ 5	18
- กิจกรรมที่ 6	19
- กิจกรรมที่ 7	20
- กิจกรรมที่ 8	23
แนวทางและมาตรการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า	25
1. การสนองพระราชดำริโดยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ	25
1.1 การสนองพระราชดำริโดยขอพระราชทานุญาต	25
1.2 การสมัครเข้ามาสนองพระราชดำริโดยไม่ต้องมีพระราชทานุญาตแต่โดยการพิจารณารับโดยผู้อำนวยการ อพ.สธ.	26
2. พื้นที่ดำเนินการของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ	27
3. การดำเนินงานในทรัพยากรต่าง ๆ	28
4. องค์กรการบริหารงาน	28
5. แผนแม่บท	32
6. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี	32
7. แหล่งที่มาของงบประมาณในการดำเนินงาน	33
8. รายงาน	34
9. การเผยแพร่และเอกสารเผยแพร่	34

สารบัญ

	หน้า
10. การติดตามประเมินผลโครงการ	34
11. ขอบเขตการใช้แนวทางการดำเนินงาน	35
12. ระยะเวลาดำเนินงาน	35
ภาคผนวก	36
● ประมวลพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย	37
● กรอบการดำเนินงานและกิจกรรม อพ.สธ.	65
● สำเนาพระราชกระแสเรื่องแผนการจัดการงบประมาณ อพ.สธ.	70
● คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	73
● คำสั่งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	79
● ขั้นตอนการขอสอนของพระราชดำริ อพ.สธ. โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล	86
● ขั้นตอนการขอสอนของพระราชดำริ อพ.สธ. โดยหน่วยงานต่าง ๆ	93
● แผนผังบริหารงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	96
● คำนิยามของคำศัพท์เฉพาะที่นิยมใช้ในการดำเนินงาน อพ.สธ.	98
● ทำเนียบผู้บริหาร อพ.สธ.	101

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
(อพ.สธ.)

เป้าหมาย

เพื่อพัฒนาบุคลากร
อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืช
ให้เกิดประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย

วัตถุประสงค์

- ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของพันธุกรรมพืช
- ให้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ จนเกิดประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย
- ให้มีระบบข้อมูลพันธุกรรมพืช สื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ

ความเป็นมาของ อพ.สธ.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

พ.ศ. 2503 ทรงพยายามปกป้องยางนา

ในฤดูร้อนเกือบทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระยะแรกเสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟ ต่อมาเสด็จโดยรถยนต์ เมื่อเสด็จ ผ่านอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สองข้างทางมีต้นยางขนาดใหญ่ขึ้นอยู่มาก มีพระราชดำริที่จะสงวนบริเวณป่าต้นยางนี้ไว้เป็นสวนสาธารณะด้วยพระราชทรัพย์ แต่ไม่สามารถจัดถวายตามพระราชประสงค์เพราะมีราษฎรเข้ามาทำไร่ทำสวนในบริเวณนั้นมาก จะต้องจ่ายเงินทดแทนในการจัดหาที่ใหม่ในอัตราที่ไม่สามารถจัดได้

พ.ศ. 2504 ป่าสาธิตทดลอง

เมื่อไม่สามารถดำเนินการปกป้องรักษาต้นยางนาที่อำเภอท่ายางได้ จึงทรงทดลองปลูกต้นยางเอง โดยทรงเพาะเมล็ดที่เก็บจากต้นยางนาในเขตอำเภอท่ายาง ในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล หัวหิน และทรงปลูกต้นยางนาเหล่านั้น ในแปลงทดลองป่าสาธิตใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา พร้อมข้าราชการบริพาร เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 จำนวน 1,250 ต้น ต้นยางที่ทำอย่างสุญสีนแต่พันธุกรรมของยางนาเหล่านั้นยังอนุรักษ์ไว้ได้ที่สวนจิตรลดา

ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพรรณไม้จากภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศมาปลูกในบริเวณที่ประทับสวนจิตรลดา เพื่อให้เป็นที่ศึกษาพรรณไม้ของนิสิต นักศึกษาแทนที่จะต้องเดินทางไปทั่วประเทศ

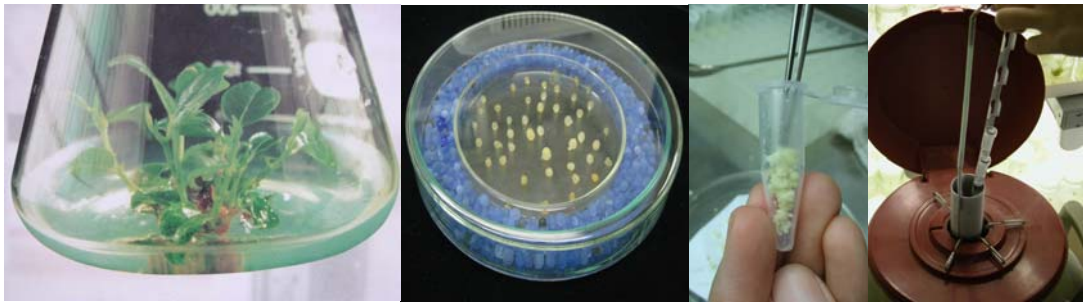

แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559)

พ.ศ. 2528 ทรงให้ใช้เทคโนโลยีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออนุรักษ์พืช

ในวันพืชมงคล วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชที่โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา และมีพระราชกระแสให้อนุรักษ์ต้นขนุนหลังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง

ความสำเร็จของการใช้วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ขยายพันธุ์ขนุนไพศาลทักษิณ นำไปสู่การขยายพันธุ์ต้นไม้ที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นพืชเอกลักษณ์ของพระราชวังต่าง ๆ ให้อนุรักษ์ไว้อีกหลายชนิด ได้แก่ พุดสวน มณฑา ยี่หุบ ที่อยู่ในพระบรมมหาราชวัง และสมอไทย ในพระที่นั่งอัมพรสถานมณฑล ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บรักษาพันธุกรรมของพืชเอกลักษณ์ในสภาวะปลอดเชื้อในอุณหภูมิต่ำ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต จนทำให้เกิดการรักษาเนื้อเยื่อขนุนที่อุณหภูมิ -196 องศาเซลเซียส ในไนโตรเจนเหลวมีเนื้อเยื่อขนุนที่รอดชีวิตอยู่ได้ 23 เพอร์เซ็นต์

พ.ศ. 2529 ทรงให้อนุรักษ์พันธุกรรมหวาย

มีพระราชดำริให้อนุรักษ์และขยายพันธุ์หวายชนิดต่าง ๆ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อเตรียมการแก้ปัญหาการขาดแคลนหวายในอนาคต หวายที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและเป็นเป้าหมายคือ หวายข้อดำ หวายน้ำผึ้ง หวายตะค้าทอง หวายหอม หวายแดง หวายโป่ง หวายกำพวน หวายงวย และหวายซี่เสี้ยน เมื่อขยายพันธุ์ได้ต้นที่สมบูรณ์ของหวายข้อดำ และหวายตะค้าทองแล้ว ก็ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำการทดลองปลูกต้นหวายเหล่านั้นในป่าอย่างนาใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา และมีพระราชดำริให้ทดลองปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ และที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร อีกด้วย

การดำเนินงานเกี่ยวกับหวายได้มีการขยายผลไปสู่ความร่วมมือระหว่างโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา สำนักพระราชวัง กับส่วนราชการจังหวัดตรัง จัดทำแปลงรวบรวมพันธุ์หวายขึ้นในพื้นที่ 1,000 ไร่ ที่ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เมื่อปี พ.ศ. 2532 และได้หม่อมเกล้าฯ ถวายเป็นสวนหวายเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนอกจากจะเป็นสถานที่อนุรักษ์พันธุ์หวายชนิดต่าง ๆ ของประเทศไทยแล้ว ยังได้ใช้เป็นสถานศึกษา วิจัย และขยายพันธุ์หวายเศรษฐกิจ เพื่อให้ผลประโยชน์ถึงประชาชนอย่างกว้างขวางด้วย

พ.ศ. 2529 สวนพืชสมุนไพร

ในปี พ.ศ. 2529 นอกจากมีพระราชดำริให้มีการอนุรักษ์พันธุ์กรรมหวายแล้ว ยังได้ให้จัดทำสวนพืชสมุนไพรขึ้นในโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา เพื่อรวบรวมพืชสมุนไพรมาปลูกเป็นแปลงสาธิต และรวบรวมข้อมูลสรรพคุณ ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ กับทั้งให้มีการศึกษาขยายพันธุ์สมุนไพร โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและเผยแพร่ความรู้ที่ได้สู่ประชาชน

พ.ศ. 2531 ทรงให้พัฒนาพันธุ์ผักโดยการผสมสองชั้น

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสกับหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ให้ดำเนินการผสมพันธุ์ผักสองชั้น (double hybridization) พร้อมกันไปทั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และในห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชของโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา

แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบต่องานอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริกับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวังและผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ โดยพระราชทานให้โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ฝ่ายวิชาการ สำนักพระราชวัง เป็นผู้ดำเนินการสำหรับงบประมาณดำเนินงานนั้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้สนับสนุนให้กับโครงการส่วนพระองค์ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยจัดสร้างธนาคารพืชพรรณขึ้นในปี พ.ศ. 2536 สำหรับการเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชที่เป็นเมล็ดและเนื้อเยื่อ และสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานทุกกิจกรรมตามกรอบของแผนแม่บทของอพ.สธ. จนกระทั่งปี พ.ศ. 2551 อพ.สธ. จึงได้รับงบประมาณจากสำนักพระราชวังเพื่อดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของอพ.สธ. ตามกรอบแผนแม่บทระยะ 5 ปี ที่สี่ (ตุลาคม พ.ศ. 2549 – กันยายน พ.ศ. 2554) ในฐานะหน่วยงานหนึ่งของสำนักพระราชวัง

สรุปสภาพการณ์เกี่ยวกับพันธุกรรมพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ และการดำเนินงานของ อพ.สธ. ตามแผนแม่บททุกระยะ 5 ปี

ทั่วโลกตระหนักถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายทางชีวภาพที่ลดน้อยลงทุกวัน ที่นอกจากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่เข้ามามีส่วนบังคับใช้ ยังมีกฎหมายและอนุสัญญาาระหว่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องในเรื่องของทรัพยากรชีวภาพต่าง ๆ โดยเฉพาะอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ, CBD (Convention on Biological Diversity) ซึ่งประเทศไทยได้มอบสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546 มีผลให้อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้กับประเทศไทยในฐานะภาคีสถาบันที่ 188 เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547

โดยเนื้อหาของอนุวัติอุปสงค์ของอนุสัญญาฯ คือ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางชีวภาพอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม ดังนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นภาคีจึงต้องจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงานขึ้นเอง พระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อใช้ในการนี้แล้วได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542, พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542, พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2551 นอกจากนั้นที่ยังอยู่ในการร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่ การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น และการคุ้มครองพันธุ์สัตว์ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ การเข้าถึงและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังต้องเตรียมพร้อมและมีมาตรการเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และความปลอดภัยทางชีวภาพ

สืบเนื่องจากการเป็นภาคีของ CBD ทำให้ประเทศไทยต้องพิจารณาการให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคี ในสนธิสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture 2001, ITPGR) ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรของประเทศ มีสาระสำคัญคือ ทรัพยากรพืชอาหารและการเกษตร 64 สกุล (genus) ประมาณ 3,300 ชนิด (species) ที่แนบท้ายสนธิสัญญา ฯ ซึ่งเป็นของหน่วยงานภาครัฐจะตกเป็นของพหุภาคี ซึ่งรวมไปถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐ ด้วยเหตุนี้เราอาจสูญเสียทรัพยากรของประเทศ เนื่องมาจากเมื่อต่างชาติได้นำไปศึกษาวิจัยและพัฒนา แล้วนำไปจดสิทธิบัตรเป็นพืชพันธุ์ใหม่ อาจส่งผลให้ประเทศไทยไม่ได้เป็นเจ้าของสิทธิในการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ เนื่องจากอาจถูกจดสิทธิบัตรโดยต่างชาติไปแล้ว จึงเป็นอันตรายอย่างยิ่งในเรื่องของการสูญเสียความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้าน

แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559)

ของไทยให้กับต่างประเทศ โดยที่ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมของมาตรการเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมพืช

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการเป็นเจ้าของทรัพยากรแต่ไม่สามารถผลิตและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้อาจเป็นอันตรายอย่างยิ่งในอนาคต ทั้งนี้ทาง อพ.สธ. ได้เสนอกับคณะผู้วิจัยการศึกษาผลกระทบสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร และคณะกรรมการพิจารณากระบวนการให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตรที่มีกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **คือให้ประเทศไทยมี 3 สถานะคือ ภาครัฐ, ภาคเอกชน และ ส่วนพระองค์** โดยที่ อพ.สธ. และหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จัดเป็นหน่วยงานส่วนพระองค์ ดังนั้นหากต่างประเทศจะนำข้อมูลหรือพันธุกรรมใด ๆ ไปใช้ ต้องขอพระราชทานข้อมูลหรือพันธุกรรมนั้น ๆ ก่อน ขึ้นอยู่กับพระราชวินิจฉัย

จากสถานการณ์นี้ทาง อพ.สธ. จึงขอพระราชวินิจฉัยจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเรื่องสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร โดยทรงมีพระราชวินิจฉัยเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ดังนี้

“หากผลการวิจัย และประชาพิจารณ์ ประเทศไทยยังไม่พร้อม ก็ขอให้ชะลอไปก่อน ระหว่างนี้ ขอให้นักวิชาการทุกฝ่ายร่วมมือกัน เตรียมคนให้พร้อมโดยเร่งด่วน เพราะวันที่จำเป็นต้องรับการนี้ ต้องมาถึงสักวันหนึ่ง”

เช่นเดียวกับในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสในพิธีเปิดการประชุมวิทยาศาสตร์นานาชาติเจ้าฟ้าจุฬาภรณ ครั้งที่ 5 เรื่องวิวัฒนาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ณ โรงแรมแวงกรี-ลา ในส่วนงานวิจัยทางพันธุศาสตร์ที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น ดังนี้

“ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ แม้จะมีประโยชน์มากก็จริง แต่ถ้าใช้ไม่ถูกเรื่องถูกทางโดยไม่พิจารณาให้ดีให้รอบคอบแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายแก่ชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน เหตุนี้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องศึกษาให้รู้เท่าและรู้ทัน”

ดังนั้นจากอนุสัญญา CBD และ ITPGR อพ.สธ. และหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จะเป็นส่วนที่ทำการอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยขึ้นอยู่กับพระราชวินิจฉัย เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับผลของสนธิสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับจิตสำนึกที่รักและหวงแหนทรัพยากร ดังที่มีพระราชกระแส

“การรักทรัพยากร คือการรักชาติ รักแผ่นดิน”

การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่หนึ่ง (มิถุนายน พ.ศ. 2535 – พฤษภาคม พ.ศ. 2540)

และระยะ 5 ปีที่สอง (มิถุนายน พ.ศ. 2540 – กันยายน พ.ศ. 2544)

อพ.สธ. แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชจะยังให้เกิดผลประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทยนั้น ต้องดำเนินกิจกรรมหลายอย่างพร้อมกันไป และมีพันธุกรรมพืชเป้าหมายเดียวกัน บุคคลเดี่ยวหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว ไม่สามารถทำได้ครบถ้วน ต้องใช้ทรัพยากรมากทั้งทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์ สถานที่ เวลาและงบประมาณ ตลอดจนถึงต้องทำต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนั้นจำเป็นต้องให้ประชาชนทั่วไป มีความรู้จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เห็นประโยชน์และความสำคัญของพันธุกรรมพืช จึงทำให้การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมบูรณ์ได้ ซึ่งได้จัดแสดงนิทรรศการในระยะ 5 ปีที่สองไป 2 ครั้ง คือ การประชุมงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระหว่างวันที่ 12-14 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย:อนุรักษ์และพัฒนาด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย ระหว่างวันที่ 21-27 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ณ ศาลาพระแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเชิญชวนหน่วยงานต่าง ๆ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

ในระยะ 5 ปีที่สองนี้ มีการดำเนินการศึกษาในชีวภาพต่าง ๆ ในพื้นที่ของ อพ.สธ. เท่านั้น เช่น เกาะเสม็ดสาร ที่กองทัพเรือรับผิดชอบ พื้นที่ อพ.สธ. อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่ อพ.สธ. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี พื้นที่ทับลาน และหนองระเวียง จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่โคกภูตาคา อำเภอยะโยค จังหวัดขอนแก่น มีหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริเพิ่มขึ้นประมาณ 40 หน่วยงาน สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ประมาณ 400 โรงเรียน

การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่สาม (ตุลาคม พ.ศ. 2545 – กันยายน พ.ศ. 2549)

อพ.สธ. มีกิจกรรมและงานต่าง ๆ ที่หลายหลาก หน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ 75 หน่วยงาน สามารถแบ่งกลุ่มการสนองพระราชดำริ ได้ 10 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพ กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร กลุ่มมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากรชีวภาพ กลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และกลุ่มหน่วยงานสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนมากกว่า 800 โรงเรียน ซึ่งยังต้องมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ในทุกระดับเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ในการที่จะดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์แท้ของมหาชนชาวไทย หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมสนองพระราชดำริมากขึ้น มีความหลากหลายในการศึกษาวิจัย มีหน่วยงานที่สนับสนุนงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีการสนับสนุนครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น บางหน่วยงานก็ให้การ

สนับสนุนในแนวทางเดียวกับการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่สามนี้ อพ.สธ. จัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ระหว่างวันที่ 9-15 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร และการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่สี่ (ตุลาคม พ.ศ. 2549 – กันยายน พ.ศ. 2554)

อพ.สธ. มีหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เพิ่มเป็น 108 หน่วยงาน โดยแบ่งกลุ่มการสนองพระราชดำริ ได้ 10 กลุ่ม เช่นเดียวกับการดำเนินงานในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สาม นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 1,503 โรงเรียน (มกราคม พ.ศ. 2555)

ในระยะ 5 ปีที่สี่ อพ.สธ. มีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม-5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ พิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เขาหมาจอ แสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ฝันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 8-11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่ อพ.สธ. วางแนวกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการตื่นตัวการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ของโลก ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้เห็นภาพรวมการอนุรักษ์พัฒนาพันธุกรรมพืช อาทิ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ได้นำแนวกิจกรรมไปวางเป็นแนวโปรแกรมที่ดำเนินการคล้ายคลึงกัน จนถึง ณ ปัจจุบันประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ โดยทั่วไปในประเทศไทย พูดถึงการอนุรักษ์ต้นไม้ การอนุรักษ์ป่า และการปลูกต้นไม้ และเริ่มรู้จักคำว่าความหลากหลายทางชีวภาพและความสำคัญมากขึ้น แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่าเข้าใจชัดเจนหรือไม่ พืชพรรณของไทย ทั้งที่เป็นพืชเศรษฐกิจ ทั้งที่ยังมิได้เป็นพืชเศรษฐกิจ ทั้งที่เป็นพืชพรรณป่า ทั้งที่เป็นพืชพรรณที่พัฒนาคัดเลือกแล้ว ถูกเก็บและถูกนำออกนอกประเทศ โดยถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย

วัตถุประสงค์ ของแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า

(1 ตุลาคม พ.ศ. 2554 – 30 กันยายน พ.ศ. 2559)

1. เพื่ออนุรักษ์พืชพรรณและความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ และดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ
2. เพื่อนำพืชที่ได้สำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นของพืชที่มีอยู่เดิมและหายากใกล้สูญพันธุ์ เพื่อไปปลูกรักษาพันธุ์กรรมไว้ในพื้นที่ที่ปลอดภัย
3. เพื่อนำความรู้จากการศึกษาวิจัยพืชพรรณและความหลากหลายทางชีวภาพ การศึกษาทรัพยากรกายภาพ การสำรวจและบันทึกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย เพื่อสร้างฐานองค์ความรู้ทางวิชาการ ที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ และพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้เศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อจัดทำศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืชรวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ได้แก่ ทรัพยากรชีวภาพ, ทรัพยากรกายภาพ และ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เช่น ศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติ หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กับศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช สวนจิตรลดา และข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์กรรมพืชของหน่วยงานต่าง ๆ สื่อถึงกันในระบบเดียวกัน
5. เพื่อปลูกฝังสร้างให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช และ ทรัพยากรธรรมชาติ รักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
6. เสริมสร้างสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายระดับต่าง ๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากร

กรอบแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.ในภาพรวมตามแผนแม่บท อพ.สธ.

ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ อพ.สธ. จึงได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บท อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554–กันยายน พ.ศ. 2559) ในภาพรวม โดยยึดพระราชดำริและแนวทางที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานไว้เป็นหลัก โดยดำเนินงานต่อเนื่องจากระยะที่ผ่านมา ดังนี้

1. เน้นและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานวิชาการในทุกด้านเป็นหลัก โดยเฉพาะการดำเนินงานศึกษาทดลองวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืชที่ส่งผลและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย

2. ให้ความสำคัญกับการพัฒนารวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชให้เป็นมาตรฐานสากลและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ทรัพยากรและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชควบคู่ไปกับการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในด้านกระบวนการวางแผน การประสานดำเนินงาน การจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะงบประมาณดำเนินงานและการติดตามผลการดำเนินงาน

4. ให้การดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554–พ.ศ. 2559) ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาค้นคว้าวิจัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน, ยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่การสร้างสมดุลและมั่นคงของอาหารและพลังงาน, ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ฯ ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) อันได้แก่ ยุทธศาสตร์การวิจัยการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางสังคม, ยุทธศาสตร์การวิจัยการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ, ยุทธศาสตร์การวิจัยการอนุรักษ์เสริม สร้างและพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ยุทธศาสตร์การวิจัยการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย และ ยุทธศาสตร์การวิจัยการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ ผู้การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและ ประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

5. กรอบการดำเนินงานตามแผนแม่บท 3 กรอบ 8 กิจกรรม คือ กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กรอบการใช้ประโยชน์ และกรอบการสร้างจิตสำนึก (รายละเอียดอยู่ในหัวข้อที่ 10 และภาคผนวก)

แนวทางการดำเนินงานตามกรอบการดำเนินงานของแผนแม่บท อพ.สธ.

ตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ข้างต้น จึงกำหนดแนวทางและแผนการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559) โดยมีกิจกรรม 8 กิจกรรมที่อยู่ภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน

ถึงแม้ว่าชื่อของกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมนั้นจะมีคำว่าพีชลงท้ายในทุกกิจกรรม แต่ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้าของ อพ.สธ. นั้นไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแต่ทรัพยากรพันธุกรรมพีช แต่ยังรวมถึงทั้ง 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาและด้านการบริหารจัดการด้านปกป้องทรัพยากรของประเทศ จึงต้องมีการเรียนรู้ทรัพยากรในพื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิมที่ปกป้องรักษาไว้ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพีช กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพีช และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพีช

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพีช

พื้นที่เป้าหมาย

หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพีชอยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าดั้งเดิม ที่ไม่มีนโยบายจะเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ โดยเป็นพื้นที่นอกเหนือจากพื้นที่ของกรมป่าไม้ (ยกเว้นกรมป่าไม้หาพื้นที่มาสนองพระราชดำริในบางพื้นที่) โดยให้จัดทำแผนปฏิบัติงานปกป้องพันธุกรรมพีชเป็นระยะๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยงานของตนให้ชัดเจน โดยระบุสาระสำคัญในการดำเนินงาน เช่น พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน และการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเรื่องผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยเน้นการดำเนินงานในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพีช ซึ่งทั้งนี้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.ของหน่วยงานนั้น ๆ และ อพ.สธ. เป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ/บุคลากร และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริ สนับสนุนบุคลากร/นักวิจัยในการปฏิบัติงานในพื้นที่

แนวทางการดำเนินกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืชในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช

1. การทำขอบเขตพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช
2. การสำรวจ ทำรหัสประจำต้นไม้ ทำรหัสพิกัด เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในพื้นที่ของ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ หรือเอกชนที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เช่นในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ป่าที่ชาวบ้านร่วมใจปกป้องรักษา ป่าในสถาบันการศึกษา ป่าในสวนสัตว์เปิดฯ ป่าในพื้นที่บริเวณเขื่อนต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นต้น ข้อมูลนี้นำไปจัดการและเก็บเข้าสู่ฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช
3. การสำรวจ ทำรหัสพิกัด และค่าพิกัดของทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ นอกเหนือจากพันธุกรรมพืช เช่นสัตว์ จุลินทรีย์ ตลอดจนทรัพยากรกายภาพต่าง ๆ เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในพื้นที่ขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ หรือเอกชนที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ
4. การสำรวจเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
5. สนับสนุนให้มีอาสาสมัครปกป้องรักษาทรัพยากรในพื้นที่สถานศึกษา เช่นนักศึกษา ในมหาวิทยาลัย ในระดับหมู่บ้าน ตำบล สนับสนุนให้ประชาชนที่อยู่รอบ ๆ พื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช เช่นมีกิจกรรมป้องกันไฟป่า กิจกรรมร่วมมือร่วมใจรักษาทรัพยากรในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช เป็นต้น

***หมายเหตุ**

1. ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืชนี้ สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่ฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช
  2. กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช **ใช้พื้นที่เป็นเป้าหมายหลัก** เพื่อดำเนินงานในกิจกรรม
  3. พื้นที่ที่นำมาสนองพระราชดำริในกิจกรรมนี้ ไม่ได้หมายความว่าเป็นการนำพื้นที่นั้นเข้ามาล้อมเกล้าฯถวาย เพื่อให้เป็นทรัพย์สินของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง แต่หมายถึงเป็นพื้นที่ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานนั้น ๆ ที่เป็นเจ้าของ แต่ใช้แนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช และในอนาคตถ้าหน่วยงานนั้น ๆ มีนโยบายในการดำเนินการปรับปรุงหรือต้องการใช้พื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ทางหน่วยงานสนองพระราชดำริฯ นั้น ๆ สามารถดำเนินการแจ้งความประสงค์มายัง อพ.สธ. แต่ในกรณีที่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการสูญเสียทรัพยากรที่มีค่า อาจต้องมีการขอพระราชวินิจฉัยก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลง
- สำหรับเรื่องการอบรมอาสาสมัคร/ประชาชน หรือนักเรียนในหมู่บ้าน ในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช ให้อยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช

พื้นที่เป้าหมาย

กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชในระยะ 5 ปีที่ห้า ให้ความสำคัญกับทรัพยากร ทั้งสามฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ให้การดำเนินงานในพื้นที่ที่ล่อแหลมต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ตามเกาะต่าง ๆ พื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงจากป่าเป็นสวน ถนน สิ่งก่อสร้าง ต่าง ๆ ส่วนการ ดำเนินงานในพื้นที่สูงและพื้นที่ห่างไกลคมนาคม เช่น จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน และอำนาจเจริญ จะดำเนินงานในลำดับต่อมาโดยให้พิจารณาความพร้อม และศักยภาพของหน่วยงานที่เป็นแกนกลางดำเนินงานในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ

อพ.สธ. ประสานและร่วมมือกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น จังหวัด ต่าง ๆ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาต่างๆ ฯลฯ กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานสำรวจเก็บรวบรวม พันธุ์กรรมพืช เป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผน แม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้ง วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งในเรื่องวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ โดยเน้นการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายเดิมให้แล้วเสร็จเป็นลำดับแรก ก่อนพิจารณาขยายผล ออกไป โดยแต่ละหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นแกนกลางดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของ หน่วยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทั้งนี้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ โดยมี อพ.สธ. เป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ/บุคลากร และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ร่วมสนอง พระราชดำริ สนับสนุนบุคลากร/นักวิจัยในการปฏิบัติงานในพื้นที่

แนวทางการดำเนินกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่

1. การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา พื้นที่เป้าหมาย บริเวณรัศมี 50 กิโลเมตร ของหน่วยงาน นั้น ๆ หรือพื้นที่ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเช่น พื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำ สร้าง ศูนย์การค้า พื้นที่สร้างถนน การขยายทางหลวงหรือเส้นทางต่าง ๆ พื้นที่สร้างสายไฟฟ้าแรงสูง และในพื้นที่อื่น ๆ ที่จะถูกพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิม

2. การเก็บรวบรวมตัวอย่างแห้ง และตัวอย่างดองเพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษาหรือเก็บ ในพิพิธภัณฑ์พืช พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา

3. การเก็บพันธุ์กรรมทรัพยากร ตัวอย่างในพืช มีการเก็บในรูปแบบเมล็ด ต้นพืชมีชีวิต ชิ้นส่วนพืชมีชีวิต (เพื่อนำมาเก็บรักษาในสภาพเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ) และสำหรับทรัพยากร อื่น ๆ สามารถเก็บตัวอย่างมาศึกษาได้ เช่น ตัวอย่างของสัตว์ จุลินทรีย์ หิน ดิน น้ำ ฯลฯ

*หมายเหตุ

ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชนี้ สามารถนำไปจัดการและ เก็บเข้าสู่ฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

พื้นที่เป้าหมาย

กิจกรรมปลูกรักษาเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช โดยการนำพันธุ์กรรมไปเพาะและปลูกในพื้นที่ที่ปลอดภัย เช่น ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่มีอยู่ 6 ศูนย์ทั่วประเทศ พื้นที่ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองของกรมวิชาการเกษตร พื้นที่จังหวัด พื้นที่สถาบันการศึกษา นำเข้าร่วมสนองพระราชดำริ และยังมี การเก็บรักษาในรูปเมล็ดและเนื้อเยื่อในธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา เก็บในรูปสารพันธุ์กรรม หรือ ดีเอ็นเอ ในธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา และศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

อพ.สธ. ดำเนินการประสานงาน สนับสนุนด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น จังหวัด ต่าง ๆ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองทัพอากาศ กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช เป็นระยะๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วน ofหน่วยงานของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ทั้งในเรื่องวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ โดยเน้นการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายเต็มให้แล้วเสร็จเป็นลำดับแรกก่อนพิจารณาขยายผลออกไป โดยแต่ละหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นแกนกลางดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทั้งนี้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่ปลูกรักษา

1. การปลูกรักษาต้นพันธุ์กรรมพืชในแปลงปลูก การปลูกรักษาต้นพืชมีชีวิตลักษณะป่าพันธุ์กรรมพืช มีแนวทางการดำเนินงานคือ สำรวจสภาพพื้นที่และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน งานขยายพันธุ์พืช งานปลูกพันธุ์กรรมพืชและบันทึกผลการเจริญเติบโต งานจัดทำแผนที่ต้นพันธุ์กรรมและทำพิกัดต้นพันธุ์กรรม

2. การตรวจสอบพืชปราศจากโรคก่อนการเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชในรูปแบบต่าง ๆ

3. การเก็บรักษาทั้งในรูปของเมล็ด ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในรูปของธนาคารพันธุ์กรรม ศึกษาหาวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ และทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์

4. การเก็บรักษาโดยศึกษาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชแต่ละชนิด ศึกษาการพอกฆ่าเชื้อ ศึกษาสูตรอาหารที่เหมาะสม ศึกษาการเก็บรักษาโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว และไนโตรเจนเหลว (cryopreservation) และศึกษาการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

5. การเก็บรักษาในรูปสารพันธุ์กรรม (DNA) ของพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์เช่นการวิเคราะห์หลายพิมพ์ดีเอ็นเอ การปรับปรุงพันธุ์พืช เป็นต้น

แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559)

6. การสร้างสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ สวนสาธารณะต่าง ๆ การปลูกพืชในสถานศึกษา โดยมีระบบฐานข้อมูล ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต

7. งานขยายพันธุ์พืช งานปลูกพันธุ์กรรมพืชและบันทึกผลการเจริญเติบโต งานจัดทำแผนที่ต้นพันธุ์กรรมและทำพิกัดต้นพันธุ์กรรมของพืชที่ปลูก

8. ในกรณีที่พันธุ์กรรมสัตว์หรือจุลินทรีย์ ให้ดำเนินการให้มีสถานที่หรือห้องปฏิบัติการที่จะเก็บรักษาได้อย่างปลอดภัย

*หมายเหตุ

ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืชนี้ สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่งานฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช

2. กรอบการใช้ประโยชน์

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานศึกษาวิจัยและประเมินศักยภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ใน อพ.สธ. ทั้งในด้านการพัฒนาและการบริหารจัดการให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ. ให้เป็นเอกภาพ สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน โดยบรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวพระราชดำริ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช และกิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช

เป้าหมาย

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการศึกษาประเมินพันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำรวจเก็บรวบรวมและปลูกรักษาไว้ โดยมีการศึกษาประเมินในสภาพธรรมชาติ แปลงทดลอง ในด้านสัณฐานวิทยา ชีววิทยา สรีรวิทยา การปลูกเลี้ยง การเขตกรรม สำหรับในห้องปฏิบัติการมีการศึกษาด้านโภชนาการ องค์ประกอบ รงควัตถุ กลิ่น การใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ เพื่อศึกษาคุณสมบัติ คุณภาพ ในทรัพยากรต่าง ๆ โดยการดำเนินการในกิจกรรมนี้เป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งสามฐานทรัพยากร ได้แก่ **ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** มีการวางแผนและดำเนินการวิจัยศักยภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านพืชนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ สายพันธุ์จุลินทรีย์ ตามแนวพระราชดำริ และมีแนวทางนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยมี อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ ส่งเสริม และทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการดำเนินงานด้านวิชาการและการวิจัย ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมป่าไม้ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและ

เทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ฯลฯ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายและทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ เป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรต่าง ๆ

1. การวิเคราะห์ทางกายภาพ เช่น ตัวอย่างดิน คุณสมบัติของน้ำ จากแหล่งกำเนิด พันธุกรรมดั้งเดิมของพืชนั้น ๆ

2. การศึกษาทางด้านชีววิทยา สัตววิทยา สรีรวิทยา ชีวเคมี พันธุกรรมของ พันธุกรรมพืชที่คัดเลือกมาศึกษา เป็นต้น

3. การศึกษาด้านโภชนาการ องค์ประกอบของสารสำคัญในพันธุกรรมพืช ไม่ว่าจะเป็ นรงควัตถุ กลิ่น ตลอดจนสารต้านมะเร็งชีววิทยา สารที่มีฤทธิ์ต่าง ๆ ของพันธุกรรมพืชเป้าหมาย

4. การศึกษาการขยายพันธุ์พืชด้วยการขยายพันธุ์ตามปกติ และการขยายพันธุ์โดยการ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

5. การศึกษาด้านการปลูก (พันธุกรรมพืช) เลี้ยง (ทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ) ให้ได้ ผลผลิตตามที่ต้องการ การศึกษาการเขตกรรมของพันธุกรรมพืชที่ต้องการ

6. การศึกษาการจำแนกสายพันธุ์โดยวิธีทางชีวโมเลกุล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ เพื่อเก็บเป็นลายพิมพ์ดีเอ็นเอพืชชนิดนั้น ๆ ไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

7. การจัดการพื้นที่ที่กำหนดเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา เช่น ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็น ศูนย์ฯ ตัวอย่าง เพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง อีกทั้งศูนย์ฯ เหล่านี้สามารถใช้ประโยชน์ให้เป็นศูนย์ฝึกอบรม ในด้านอนุรักษ์และใช้ ประโยชน์ทรัพยากรได้ในอนาคต

ตัวอย่างเช่น อพ.สธ. ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากร อย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของ อพ.สธ. เริ่มดำเนินการใน 5 ศูนย์ ของ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่ กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่

- 1) ศูนย์เรียนรู้ฯ สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
- 2) ศูนย์เรียนรู้ฯ สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.วังม่วง จ.สระบุรี
- 3) ศูนย์เรียนรู้ฯ สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. สวนอุไทยธรรม อ.รังสิต จ.ปทุมธานี
- 4) ศูนย์เรียนรู้ฯ สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์
- 5) ศูนย์เรียนรู้ฯ สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี
(พื้นที่ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย)

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช

เป้าหมาย

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช อพ.สธ. ส่วนจิตรลดา ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ บันทึกข้อมูลของการสำรวจเก็บรวบรวม การศึกษา ประเมิน การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ รวมทั้งงานจัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห่ง นอกจากนี้ยังรวมถึงฐานข้อมูลทรัพยากรอื่น ๆ นอกเหนือจากพันธุกรรมพืช เช่น ฐานข้อมูลของสัตว์ และจุลินทรีย์ การจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ข้อมูลต่าง ๆ จากการทำงานในกิจกรรมที่ 1-4 โดยทำการบันทึกลงในระบบฐานข้อมูล เพื่อเป็นฐานข้อมูลและมีระบบที่เชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วประเทศ โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. **นำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรต่าง ๆ** โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ พัฒนาการทำศูนย์ข้อมูลฯ กำหนดรูปแบบในการทำฐานข้อมูล โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช

1. อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำฐานข้อมูลระบบดิจิทัล และพัฒนาโปรแกรมสำหรับระบบศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการสำรวจเก็บรวบรวม การอนุรักษ์ การประเมินคุณค่า พันธุกรรมทรัพยากร และการใช้ประโยชน์
2. นำข้อมูลของตัวอย่างพืชที่เก็บรวบรวมไว้เดิมโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ องค์กรอื่น เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น เข้าเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช อพ.สธ.
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช และทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ข้อมูลการปลูกรักษา ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ข้อมูลพันธุ์ไม้จากโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เข้าเก็บไว้ในศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช เพื่อการประเมินคุณค่าและนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรอื่น ๆ
4. พัฒนาการบริหารจัดการฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช อพ.สธ. ให้มีเอกภาพ มีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ โดยเฉพาะฐานข้อมูลพืชจากการสำรวจเก็บรวบรวม ฐานข้อมูลพรรณไม้แห่ง ฐานข้อมูลสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยมี อพ.สธ. เป็นศูนย์กลางและวางแผนดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อให้สามารถ

เชื่อมโยงและใช้ร่วมกันได้อย่างกว้างขวาง อาจผ่านทางเว็บไซต์ ที่มีระบบป้องกันการเข้าถึงฐานข้อมูล

5.หน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ มีความประสงค์ที่จะดำเนินการแบ่งปันหรือเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับในงาน อพ.สธ. จำเป็นต้องขออนุญาตผ่านทาง อพ.สธ. ก่อน เพื่อขอพระราชทานข้อมูลนั้น ๆ และขึ้นอยู่กับพระราชวินิจฉัย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (การขอพระราชทานพระราชานุญาต ให้ดำเนินการทำหนังสือแจ้งความประสงค์มายัง ผู้อำนวยการ อพ.สธ. ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน)

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช

เป้าหมาย

เป็นกิจกรรมที่นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้ในการพิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ ฯลฯ อพ.สธ.มีหน้าที่ประสานกับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลและคัดเลือกสายต้นเพื่อเป็นพ่อแม่พันธุ์พืช พร้อมกับวางแผนพัฒนาพันธุ์ระยะยาวและนำแผนพัฒนาพันธุ์ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อมีพระราชวินิจฉัยและพระราชทานแผนพัฒนาพันธุ์และพันธุ์กรรมที่คัดเลือก ให้หน่วยงานที่มีความพร้อมนำไปปฏิบัติ พันธุ์พืชที่อยู่ในเป้าหมาย ได้แก่ พันธุ์พืชสมุนไพร พันธุ์พืชพื้นเมืองต่าง ๆ ที่สามารถวางแผนนำไปสู่การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเหมาะสมต่อการปลูกในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษาประสานงาน ร่วมมือ ในการวางแผนพัฒนา โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช

1. คัดเลือกพันธุ์พืชที่ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้วว่าควรมีการวางแผนพัฒนาพันธุ์เพื่อการใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต
2. ดำเนินการทูลเกล้าฯ ถวายแผนการพัฒนาพันธุ์พืชที่คัดเลือกแล้ว เพื่อให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชวินิจฉัยและพระราชทานให้กับหน่วยงานที่มีศักยภาพในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืชชนิดนั้น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย
3. ประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่มีความพร้อมในการพัฒนาพันธุ์พืชดำเนินการพัฒนาพันธุ์พืช และนำออกไปสู่ประชาชน และอาจนำไปปลูกเพื่อเป็นการค้าต่อไป
4. ดำเนินการจดสิทธิบัตรพันธุ์พืชใหม่ที่ได้มาจากการพัฒนาพันธุ์พืชดั้งเดิม เพื่อประโยชน์ของมหาชนชาวไทย

*หมายเหตุ

กิจกรรมนี้ครอบคลุมไปถึงการวางแผนพัฒนาพันธุ์ของทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากพืช เช่น สัตว์ และจุลินทรีย์ เป็นต้น

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชพรรณไม้ และการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของประเทศ จนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทย โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช**เป้าหมาย**

เป็นกิจกรรมสร้างสร้างจิตสำนึก ให้เยาวชน ประชาชนชาวไทย ให้เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของพันธุกรรมพืช ให้รู้จักหวงแหน รู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรของประเทศ โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ สนับสนุนให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษา เป็นสมาชิก สวทศ. สวทศ. วิทยาลัย อพ.สธ. ประสานงานหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ให้ดำเนินการในกิจกรรมนี้ โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช**1.งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน**

เป็นนวัตกรรมของการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย นำไปสู่การพัฒนาคนให้เข้มแข็งรู้เท่าทัน พร้อมรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

1.1 อพ.สธ. กำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยสร้างจิตสำนึกให้เยาวชน นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของพันธุกรรมพืช ให้รู้จักหวงแหนและรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีคู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สถาบันการศึกษาสามารถสมัครเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยตรงมาที่ อพ.สธ. โดยสามารถติดต่อขอใบสมัครได้ที่

สำนักงาน อพ.สธ. สนามเสือป่า พระราชวังดุสิต เขตดุสิต กทม. 10300

โทร. : 0-2280-8710, 0-2281-7999, 0-2281-8422 ต่อ 2219, 2220-22

โทรสาร : 0-2280-8710, 0-2281-7999, 0-2281-8422 ต่อ 2221

E-mail : scbotany@plantgenetics-rspg.org

ดาวน์โหลดใบสมัครได้จากเว็บไซต์อพ.สธ.

http://www.rspg.or.th/botanical_school/school_bot_2.htm

1.2 อพ.สธ. กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยให้สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นที่รวบรวมพืชพรรณไม้ท้องถิ่นและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชพรรณ เป็นที่เก็บพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้า และนางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ใช้ปัจจัยพืชเป็นปัจจัยหลักในการเรียนรู้

1.3 โรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และชุมชน จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการสำรวจจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น (ดูรายละเอียดในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 5 ปีที่ห้า ในหนังสือจากยอดเขาถึงใต้ทะเล 4)

1.4 สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ทำอยู่เดิมให้ครบถ้วนตามคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานที่ อพ.สธ. กำหนดและนำไปสู่การประเมินเพื่อรับป้ายพระราชทานและเกียรติบัตรฯ

1.5 การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของสมาชิกใหม่ ควรดำเนินงานให้เป็นไปตามคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานที่ อพ.สธ. กำหนดขึ้น และรับคำแนะนำจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา อพ.สธ. ในกิจกรรมที่ 7

1.6 อพ.สธ. ประสานร่วมมือกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดนิทรรศการแสดงผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามแนวพระราชดำริฯ โดยคัดเลือกจากโรงเรียนสมาชิกในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ โดยเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องกระบวนการ และผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นหลัก อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

1.7 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนในการดำเนินงานร่วมกับ อพ.สธ. ร่วมกันพิจารณาและวางแผน เพื่อนำแนวทางดำเนินงาน อพ.สธ. บรรลุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะในระบบโรงเรียน

2. พิพิธภัณฑ

เป็นการขยายผลการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้การนำเสนอในรูปแบบของพิพิธภัณฑ ซึ่งเป็นสื่อเข้าถึงประชาชนทั่วไป ตัวอย่างเช่น

2.1 งานพิพิธภัณฑธรรมชาติที่มีชีวิต ดำเนินการโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และจังหวัดต่าง ๆ จัดทำแปลงสาธิตการปลูกรักษาเพื่ออนุรักษ์พันธุ์

แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559)

กรรมพีชในลักษณะโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ถูกต้องและครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และพื้นที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.2 งานพิพิธภัณฑ์พีช ดำเนินการโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หน่วยงานเหล่านี้มีผู้เชี่ยวชาญ นักพฤกษศาสตร์ ดูแลอยู่

2.3 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ดำเนินการโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จ.นครราชสีมา

2.4 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เช่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยกองทัพเรือ

2.5 งานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หอศิลป์วัฒนธรรม ของจังหวัดและหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

2.6 นิทรรศการถาวรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่าง ๆ

2.7 ศูนย์การเรียนรู้

3. งานอบรม

อพ.สธ. ดำเนินงานอบรมเรื่องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน, งานฝึกอบรมปฏิบัติการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยอาจจัด ณ ศูนย์ฝึกอบรมของ อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

- 1) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
- 2) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี
- 3) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. สวนอุทัยธรรม อ.รังสิต จ.ปทุมธานี
- 4) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์
- 5) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.วังม่วง จ.สระบุรี
- 6) ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. ลำตะคอง ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
- 7) ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. เขาหมาจอ ต.แสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี
(พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย) เขาหมาจอ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี
- 8) ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี (อพ.สธ.-องค์การสวนสัตว์ฯ)
- 9) ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี

*หมายเหตุ

ถ้าหน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินงานจัดฝึกอบรมในลักษณะเดียวกันเช่นการอบรมอาสาสมัคร/ประชาชน/นักศึกษาในสถาบันการศึกษา หรือนักเรียนในหมู่บ้าน ในพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพีช ให้อยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพีช

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

เป้าหมาย

เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมสนับสนุนงานของ อพ.สธ. ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของทุนสนับสนุน หรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. โดยอยู่ในกรอบของแผนแม่บท อพ.สธ. นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนได้สมัครเข้ามาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสาขาต่าง ๆ ตามความถนัดและสนใจ โดยมีคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาให้คำแนะนำ และให้แนวทางการศึกษา ได้แก่ ชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. และชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ซึ่งจะเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้แก่เยาวชนและประชาชนชาวไทยต่อไป โดยที่ อพ.สธ. ประสานงานหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ให้ดำเนินการในกิจกรรมนี้ โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

1. อพ.สธ. เป็นเจ้าภาพร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่มีความพร้อมในการดำเนินการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. จัดการประชุมใหญ่ทุก ๆ 2 ปี ตามที่ได้พระราชทานพระราชวินิจฉัย โดยจะมีการจัดประชุมวิชาการและนิทรรศการเพื่อเสนอผลการดำเนินงานของ อพ.สธ. สำหรับในระยะ 5 ปีที่ห้า กำหนดเป้าหมายในการจัดการประชุมใหญ่ดังนี้

- พ.ศ. 2554 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ
สถานที่: ศูนย์ฝึกหนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
จ.นครราชสีมา
- พ.ศ. 2556 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก
สถานที่: เซ็นทรัลพลาซ่า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จ.กาญจนบุรี
- พ.ศ. 2558 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพยากรสิ่งลึกลับ
สถานที่: มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น

นอกจากการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการที่จัดทุก ๆ สองปีนี้ ยังมีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค, การร่วมจัดแสดงนิทรรศการกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริแต่ละหน่วยงาน, การนำเสนอผลงานวิจัยของเจ้าหน้าที่และนักวิจัย อพ.สธ. ในงานประชุมวิชาการต่าง ๆ ระดับประเทศ เป็นต้น

แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559)

2. หน่วยงานและผู้มีจิตศรัทธาสนับสนุนเงินทุนให้ อพ.สธ. (โดยการทูลเกล้าฯ ถวาย โดยผ่านทางมูลนิธิ อพ.สธ. เพื่อใช้ในกิจกรรม อพ.สธ.)

3. การดำเนินงานของชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. และชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. โดยที่ อพ.สธ. สนับสนุนให้มีผู้สมัครเป็นสมาชิกชมรมฯ ตามเงื่อนไขของชมรมฯ โดยที่ ชมรมทั้งสอง มีการดำเนินงานสนับสนุนงานในกิจกรรมที่ 1-7 ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. เช่นเข้าไปศึกษาทำงานวิจัยในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช อพ.สธ. ร่วมในกิจกรรมสำรวจ ทรัพยากร ธรรมชาติในพื้นที่ที่ อพ.สธ. กำหนด

4. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเอง แต่ผ่านความเห็นชอบจาก อพ.สธ. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ สามารถดำเนินการฝึกอบรมในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองพระราชดำริตามแผนแม่บท อพ.สธ. เพื่อ สนับสนุนในกิจกรรมที่ 1-7 ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. โดยอาจมีการฝึกอบรมตามสถานที่ ต่าง ๆ ของหน่วยงานนั้น ๆ เอง หรือ ขอใช้สถานที่ของ อพ.สธ. โดยร่วมกับวิทยาการของ อพ.สธ. หรือเป็นวิทยาการ

5. การทำหลักสูตรท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

6. การเผยแพร่โดยสื่อต่าง ๆ เช่น การทำหนังสือ วีดิทัศน์ เอกสารเผยแพร่ เว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์ ที่ได้รับความเห็นชอบจาก อพ.สธ. เพื่อสนับสนุนงานกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. สามารถใช้สัญลักษณ์ของ อพ.สธ. ได้เมื่อได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจาก อพ.สธ.

7. การจัดงานประชุมวิชาการและนิทรรศการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ร่วมสนอง พระราชดำริ ในส่วนที่เผยแพร่งานของ อพ.สธ. และได้รับความเห็นชอบจาก อพ.สธ.

8. หน่วยงานเอกชน หรือบุคคลทั่วไป สมัครเป็นอาสาสมัครในการร่วมงานกับ อพ.สธ.

9. การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ.

แนวทางและมาตรการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ข้างต้น จึงกำหนดยุทธศาสตร์แนวทางและมาตรการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554–กันยายน พ.ศ. 2559) ขึ้นเพื่อเป็นหลักในการบริหารโครงการให้กับหน่วยราชการที่จัดทำโครงการ เพื่อ “สนองพระราชดำริ” หรือเพื่อ “สนับสนุน” หรือการนำแนวทาง โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ไปดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินงานอยู่ในกรอบอันเดียวกัน ป้องกันความสับสน ทั้งในสาระและงบประมาณ พร้อมทั้งการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานในพระราชวโรกาสต่างๆ และอยู่ในกรอบพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีดังนี้

1. การสนองพระราชดำริโดยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

1.1 การขอสนองพระราชดำริโดยขอพระราชทานอนุญาต

ได้แก่หน่วยงาน ระดับกระทรวง กรม มหาวิทยาลัย เป็นต้น

เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ มีความสนใจที่จะสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. ให้ดำเนินการดังนี้

1.1.1 ประสานงานเพื่อขอเข้าทำความเข้าใจในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยติดต่อมาที่ รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. หรือ เลขาธิการคณะกรรมการ อพ.สธ. เพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ.

1.1.2 เมื่อหน่วยงานได้ศึกษาและทำความเข้าใจในแนวทางการสนองพระราชดำริอย่างถ่องแท้แล้ว ให้ทำหนังสือขอพระราชทานพระราชานุญาต พร้อมร่างรายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. โดยส่งมาที่

ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

อพ.สธ. สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

ถ.ราชวิถี เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร 10303

โทร/โทรสาร 0-2282-1850 และ 0-2282-0665

จากนั้นท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. จะดำเนินการนำความกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชานุญาตให้ร่วมสนองพระราชดำริต่อไป (ตัวอย่างการทำหนังสือขอสนองพระราชดำริ ในภาคผนวกหน้า 94)

1.1.3 ขอพระราชานุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานนั้น ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงาน หรือ หัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน และมีคณะกรรมการประกอบด้วย รองประธานซึ่งเป็นรองหัวหน้าหน่วยงาน หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และให้แต่งตั้ง เลขาธิการคณะกรรมการ อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นรองประธานคนสุดท้าย ส่วนคณะกรรมการให้เป็นแนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554–กันยายน พ.ศ. 2559)

หน่วยงานย่อยให้หน่วยงานนั้น ๆ ที่พร้อมดำเนินการในการสนองพระราชดำริ สำหรับฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการดำเนินงานให้เป็นหน่วยงานหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงานกับคณะกรรมการฯ ในหน่วยงานนั้น ๆ และทาง อพ.สธ. ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นฝ่ายเลขานุการฯ ยังมีหน้าที่ในการจัดการรับผิดชอบในการจัดการประชุม คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงานในภาพรวมทั้งหมด ตัวอย่าง คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ (อพ.สธ.-ทร.) คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อพ.สธ.-กฟผ.) คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยจังหวัดอุดรดิตถ์ (อพ.สธ.-จ.อุดรดิตถ์) เป็นต้น

1.1.4 เมื่อได้รับพระราชทานพระราชนุญาตให้เข้าร่วมสนองพระราชดำริ พร้อมทั้งมีพระราชนุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแล้วนั้น หน่วยงานที่สนองพระราชดำรินั้น ๆ สามารถดำเนินการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างเป็นทางการ เพื่อร่วมกันจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานและแผนปฏิบัติการรายปีร่วมกับ อพ.สธ. โดยมีกรอบการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริและเห็นพ้องต้องกัน เพื่อขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยต่อไป

1.1.5 การทำแผนปฏิบัติการรายปีงบประมาณจะนำไปสู่การจัดตั้งงบประมาณดำเนินงานประจำปี โดยในแต่ละปีให้หน่วยงานฯ ส่งรายละเอียดของแผนปฏิบัติการรายปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทที่ทำไว้ และส่งมาให้กับ อพ.สธ. ภายในวันที่ 31 สิงหาคม ของทุกปี และ อพ.สธ. จะให้ความเห็นชอบว่าเป็นไปตามกรอบแผนแม่บท กรอบการดำเนินงานหรือไม่ โดยให้ส่งมาแผนปฏิบัติ โดยท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัยแล้วจะทำหนังสือไปยังสำนักงบประมาณเพื่อยืนยันว่า เป็นการสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. ดังนั้นการทำการรอบแผนแม่บท แผนปฏิบัติ จึงต้องเป็นไปตามกรอบกิจกรรมของ อพ.สธ. แนวทางการดำเนินงาน การจัดทำงบประมาณที่ประหยัด โปร่งใส และใช้เฉพาะในงานของ อพ.สธ. เท่านั้น

1.2 การสมัครเข้ามาสนองพระราชดำริโดยไม่ต้องมีพระราชนุญาต แต่โดยการพิจารณา รับโดยผู้อำนวยการ อพ.สธ.

1.2.1 องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า อพ.สธ. มีแนวทางการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นที่สำคัญ นำไปสู่การเรียนรู้ การใช้ประโยชน์ และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในท้องถิ่น อพ.สธ. จึงเชิญชวนให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสมัครเข้ามาขอสนองพระราชดำริโดยตรงกับทาง อพ.สธ. โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล ซึ่งสามารถสนองพระราชดำริ ใน 3 กรอบการดำเนินงาน 6 กิจกรรม และดำเนินการในทั้ง 3 ฐานทรัพยากร (ทรัพยากรชีวภาพ, ทรัพยากรกายภาพ และทรัพยากร

วัฒนธรรมและภูมิปัญญา) โดยที่มีคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. - ตำบลที่สนองพระราชดำริ

โดยที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล สามารถทำหนังสือเข้ามาสนองพระราชดำริโดยตรง ดังตัวอย่างในภาคผนวกหน้า 88 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบลที่ร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเรื่องการทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นตำบลที่สนองพระราชดำริ (ตัวอย่างในภาคผนวกหน้า 90) และนำไปสู่การประเมินเพื่อรับการประเมินรับป้ายพระราชทาน ในงานสนองพระราชดำรินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1.2.2 การขอสนองพระราชดำริของสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นสมาชิกสวนพฤกษ-ศาสตร์โรงเรียน

ตัวอย่างสถาบันการศึกษาได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย เป็นต้น รายละเอียดในแนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน (หน้า 20)

2. พื้นที่ดำเนินการของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ให้สอดคล้องกับแผนแม่บท อพ.สธ. นั้น มีหลายลักษณะ

ก. พื้นที่ที่ใช้แนวทางดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บท อพ.สธ.

ได้แก่พื้นที่ในกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช ใช้พื้นที่เป็นเป้าหมายหลัก เพื่อดำเนินงานในกิจกรรมสำหรับพื้นที่มาสนองพระราชดำรินกิจกรรมนี้ ไม่ได้หมายความว่า เป็นการนำพื้นที่นั้นเข้ามาล้อมเกล้าฯ ถวาย เพื่อให้เป็นทรัพย์สินของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง แต่หมายถึงเป็นพื้นที่ที่ดำเนินการโดยใช้แนวทางดำเนินงานในกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช และในอนาคตถ้าหน่วยงานนั้น ๆ มีนโยบายในการใช้พื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ทางหน่วยงานสนองพระราชดำรินั้น ๆ สามารถดำเนินการแจ้งความประสงค์เปลี่ยนแปลงขนาดและขอบเขตพื้นที่มายัง อพ.สธ. แต่ในกรณีที่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการสูญเสียทรัพยากรที่มีค่า อาจต้องมีการขอพระราชวินิจฉัย

ข. พื้นที่น้อมเกล้าฯ ถวาย

-*กรณีที่เป็นหน่วยราชการ หน่วยราชการที่น้อมเกล้าฯ ถวาย* พื้นที่นั้นต้องมีเจ้าของพื้นที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้มีอำนาจสูงสุดของหน่วยราชการนั้นจะต้องเป็นผู้ลงนามในหนังสือน้อมเกล้าฯ ถวาย และต้องกำหนดขอบเขต มีแผนที่แสดงพื้นที่ส่วนที่น้อมเกล้าฯ ถวายชัดเจน

-*กรณีที่เป็นเอกชนอาจน้อมเกล้าฯ ถวายสิทธิการใช้พื้นที่ดินของตน* พื้นที่นั้นต้องมีเจ้าของพื้นที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการกำหนดสิทธิการใช้พื้นที่ดินของตน กำหนด

ระยะเวลาเพื่อเป็น "โครงการสมทบ" สำหรับโครงการ อพ.สธ. เช่นในกิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช โดยให้ปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช **โดยสิทธิครอบครองที่ดินยังเป็นของเอกชนผู้น้อมเกล้าฯ ถวาย** แต่สิทธิและความรับผิดชอบในต้นพันธุ์กรรมพืช เป็นของ อพ.สธ. (เฉพาะพื้นที่ที่เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย)

-กรณีการน้อมเกล้าฯ ถวายพื้นที่ของเอกชน และทรงมีพระกรุณารับไว้แล้วเป็นของโครงการ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง ซึ่งหมายถึงการที่ทรงพระกรุณารับไว้แล้ว เป็นการทรงรับทางพฤตินัย ผู้ที่น้อมเกล้าฯ ถวาย จะต้องดำเนินการต่อไปในทางนิตินัยเพื่อถวายสิทธิ และให้การใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นไปเฉพาะเพื่อ โครงการ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง

ตัวอย่างการดำเนินงานในพื้นที่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริและมีพระราชวินิจฉัยแล้วได้แก่ พื้นที่เกาะแสมสาร และพิพิธภัณฑิตรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดย อพ.สธ.-ทร. พื้นที่ กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนาหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดย อพ.สธ.-นทพ.

สำหรับการดำเนินงานและพัฒนาในพื้นที่ที่ยังไม่มีพระราชดำริหรือพระราชวินิจฉัย หรือที่มีแนวคิดการดำเนินงานในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. ประสานการดำเนินงานกับจังหวัดหน่วยงานต่างๆ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาวางแผนดำเนินงาน ทั้งนี้ให้พิจารณาความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องความพร้อมของพื้นที่ที่จะดำเนินงาน ความพร้อมของหน่วยงาน ศักยภาพของหน่วยงาน และทรัพยากรดำเนินงาน โดยให้นำแผนการดำเนินงานขึ้นทูลเกล้าฯถวาย ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยก่อน

3. การดำเนินงานในทรัพยากรต่าง ๆ

การดำเนินงานศึกษาวิจัยของทั้ง 3 ฐานทรัพยากร (ทรัพยากรชีวภาพ, ทรัพยากรกายภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) ให้ดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทอพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงานที่วางไว้ หรือเพิ่มเติมตามที่โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ประสานงานมอบหมาย ในพื้นที่เป้าหมายของ อพ.สธ. หรือเป็นการดำเนินการศึกษาวิจัยในทรัพยากรต่าง ๆ อพ.สธ. ประสานงานมอบหมายให้หน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริดำเนินการ และมีความเห็นพ้องต้องกัน

4. องค์การการบริหารงาน

เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ และสอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐในกระบวนการพัฒนาปกติ จึงเห็นควรกำหนดองค์การการบริหารงาน อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559) ประกอบด้วย

4.1 ระดับนโยบาย ได้แก่

คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (คณะกรรมการ อพ.สธ.) (ดูรายชื่อใน ภาคผนวก)

องค์ประกอบของคณะกรรมการ อพ.สธ.

1. เลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นประธาน
2. หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริร่วมเป็นคณะกรรมการ
3. รองหัวหน้าสำนักงาน อพ.สธ. ฝ่ายวิชาการ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ.

หน้าที่และภารกิจของคณะกรรมการ อพ.สธ.

- รับนโยบายและกรอบการดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงาน ในการสนองพระราชดำริ หรือสนับสนุน อพ.สธ.

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กร มีหน้าที่แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานของตน โดยเสนอรายชื่อผ่านเลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลทูลทราบฝ่าละอองพระบาทขอพระราชทานแต่งตั้ง คณะกรรมการ อพ.สธ.

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรอำนวยความสะดวก สนับสนุนให้การดำเนินงานอพ.สธ. ในพื้นที่และเขตความรับผิดชอบของตนให้เป็นไปเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามแผนแม่บท อพ.สธ.

4.2 ระดับปฏิบัติ ได้แก่

4.2.1 คณะที่ปรึกษาและประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีประธานคณะที่ปรึกษาและประสานงาน

มีหน้าที่ให้การปรึกษาแก่ประธานคณะกรรมการ อพ.สธ. และหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

4.2.2 คณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สนองพระราชดำริโดยหน่วยงาน/จังหวัด ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ เช่น หน่วยงานระดับกรม เช่น กรมวิชาการเกษตร (อพ.สธ.- กรมวิชาการเกษตร) สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อพ.สธ.-จพ.) เป็นต้น เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยที่มีหัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าส่วนราชการ เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงาน อพ.สธ.

ของแต่ละหน่วยงานในภาพรวมทั้งหมด โดยเสนอรายชื่อคณะกรรมการฯ ผ่านความเห็นชอบจากเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาท **ขอพระราชทานพระราชนุญาตแต่งตั้ง** เพื่อสนับสนุนในการดำเนินงาน อพ.สธ. ต่อไป ในกรณีของจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เป็นคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อ 1.1 การขอสอนองพระราชดำริโดยขอพระราชนุญาต)

องค์ประกอบของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. - หน่วยงาน

1. คณะกรรมการดำเนินงานฯ ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ บุคลากรจากองค์กรในพื้นที่ดำเนินการ ผู้ที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น ของงาน และอาจมีภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วย

2. รายนามคณะกรรมการดำเนินงานฯ

- หน่วยงานที่เป็นจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอ

- หน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมต่าง ๆ สถาบันการศึกษา ให้ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยนั้นๆ เสนอ

- ตำแหน่งเลขานุการของคณะกรรมการดำเนินงานฯ ให้เป็นผู้ที่ประสานงานได้ดี สามารถติดตามการดำเนินงานได้อย่างสม่ำเสมอ ผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการต่างวาระกันอาจมาจากต่างหน่วยราชการ และให้มีตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการ

- ให้แต่ละหน่วยงานแต่งตั้ง เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. เข้าไปเป็นหนึ่งในรองประธานคณะกรรมการดำเนินงานฯ เพื่อจะได้เข้าประชุมติดตามงาน รับทราบปัญหาต่าง ๆ และทำความเข้าใจในงานของอพ.สธ. ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานในทุกครั้ง

- รายชื่อคณะกรรมการฯ ดังกล่าวสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงขอให้ทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรมายัง ผอ.อพ.สธ. เพื่อดำเนินการขอพระราชทานพระราชนุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า

*หมายเหตุ: เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. จะเข้าไปเป็นรองประธานคณะกรรมการ ของคณะกรรมการดำเนินงานฯ ในทุกๆ หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

ตัวอย่างชื่อคณะกรรมการดำเนินงานฯ ที่ถูกต้อง ยกตัวอย่างที่สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ

ชื่อเต็มคือ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ

ชื่อย่อคือ

(อพ.สธ. - ทร.)

เลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการอพ.สธ. เป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานที่สนองพระราชดำริ โดยพระราชกฤษฎีกาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยแนบรายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นๆ เพื่อให้เกียรติแก่ผู้ร่วมสนองพระราชดำริ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ขอให้ทำหนังสือแจ้งไปที่ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลทราบฯ ต่อไป

หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน

- จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานที่มีหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ เป็นประธาน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ร่างและจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ร่างและจัดทำแผนปฏิบัติการรายปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ดำเนินงานและติดตามงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ.
- สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการฯ
- จัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน และรายงานประจำปีงบประมาณ
- แต่งตั้งคณะทำงานหรืออนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.

4.2.3 คณะปฏิบัติงานวิทยากรโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีหัวหน้าคณะปฏิบัติงานวิทยากร อพ.สธ. เป็นประธานโดยการเลือกตั้งจากสมาชิกชมรมฯ โดยมีสมาชิกชมรมคือนักวิจัย/คณาจารย์/อาสาสมัคร จากหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เป็นต้น

หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน

รับนโยบายและประสานงานกับ อพ.สธ. มีหน้าที่จัดบุคลากรเข้าสำรวจ เก็บรวบรวม ศึกษาพืชพรรณและทรัพยากร และงานวิจัยต่อเนื่อง ตามแผนงานของ อพ.สธ.

4.2.4 คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ดูรายชื่อในภาคผนวก) โดยมี รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นประธานคณะทำงาน และเลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. เป็นเลขานุการคณะทำงานในแต่ละกลุ่มของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ 10 กลุ่ม โดยมีคณะทำงานที่มาจากหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณาให้แนวทางในการจัดทำและปรับปรุงแผนแม่บท อพ.สธ. เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

5. แผนแม่บท

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางและมาตรการดำเนินงานที่กำหนดไว้ จึงกำหนดกรอบการดำเนินงาน อพ.สธ. ตามกรอบ 3 กรอบ ได้แก่กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กรอบการใช้ประโยชน์ และกรอบการสร้างจิตสำนึก โดยมีกิจกรรม 8 กิจกรรมของอพ.สธ. สนับสนุนการดำเนินงานตามกรอบทั้ง 3 กรอบ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงานในหน้า (11-24) และเอกสารแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554 - กันยายน พ.ศ. 2559)

5.1 หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินอพอ.สธ. มีหน้าที่จัดทำแผนแม่บทเพื่อใช้กับการดำเนินงาน สำหรับระยะ 5 ปีที่สี่ห้าของ อพ.สธ. (ตุลาคม พ.ศ. 2554 - กันยายน พ.ศ. 2559)

5.2 แผนแม่บทของแต่ละหน่วยงานจะมีกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในกรอบการดำเนินงานของอพ.สธ.เท่านั้น จำนวนกิจกรรมที่มีสอดคล้องกับสภาพทรัพยากรที่จัดได้ของแต่ละหน่วยงานที่มีลักษณะพื้นที่แตกต่างกันไป และจะมีคณะปฏิบัติงานวิทยากรอพ.สธ. เข้าไปร่วมศึกษาวิจัยในพื้นที่ดำเนินการ (คณะปฏิบัติงานวิทยากรอพ.สธ. ประกอบด้วยคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย สถาบัน การศึกษาต่างๆ) เนื่องจากทุกพื้นที่ที่อยู่ในหน่วยงานดำเนินการจะเป็นสถานอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ

5.3 แผนแม่บทที่จัดทำขึ้นนั้น อพ.สธ.จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย

5.4 เมื่อทรงมีพระราชวินิจฉัยแล้ว อพ.สธ. นำแผนแม่บทของทุกหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินอพอ.สธ. ลงในเว็บไซต์ของ อพ.สธ. และจัดพิมพ์เผยแพร่ในภาพรวม

5.5 หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินสามารถพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแผนแม่บทได้ สามารถแจ้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนแม่บทมาที่ อพ.สธ. อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ก่อนการเขียนแผนปฏิบัติการรายปีในทุกปีงบประมาณ

6. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

การทำแผนปฏิบัติการจะนำไปสู่การจัดตั้งงบประมาณดำเนินงานประจำปี โดยในแต่ละปีให้หน่วยงานฯ ส่งรายละเอียดให้กับ อพ.สธ. และอพ.สธ. จะพิจารณาและให้ความเห็นชอบว่าเป็นไปตามกรอบแผนแม่บท กรอบการดำเนินงานหรือไม่ (ภายในวันที่ 31 สิงหาคม ของทุกปี) ท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำรินฯ นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัยแล้วจะทำหนังสือไปยังสำนักงบประมาณเพื่อยืนยันว่าเป็นการสนองพระราชดำรินอพอ.สธ. ดังนั้นการทำกรอบแผนแม่บท แผนปฏิบัติ จึงต้องเป็นไปตามกรอบกิจกรรมของ อพ.สธ. แนวทางการดำเนินงาน การจัดทำงบประมาณที่ประหยัด โปร่งใส และใช้เฉพาะใน อพ.สธ. เท่านั้น

6.1 หน่วยงานต่าง ๆ โดยคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการ อพ.สธ. ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555 - พ.ศ. 2559) และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของตน เช่นบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัตินโยบายของ จังหวัด มหาวิทยาลัย กรม กระทรวง เพื่อผูกพันในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของแต่ละหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ

6.2 แผนปฏิบัติงานที่จัดขึ้นในแต่ละปี จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทั้งระยะต้นและระยะยาว ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ จะต้องเป็นประโยชน์และมีความต่อเนื่อง

6.3 การปฏิบัติตามแผนงานประจำปีที่จัดทำขึ้นต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ และนำเสนอมายังท่านเลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นขั้นต้น เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัยต่อไปหลังจากนั้น อพ.สธ. จะทำหนังสือยืนยันว่าหน่วยงานได้ทำงานสนองพระราชดำริสอดคล้องตามแผนแม่บท เพื่อขอรับการสนับสนุนไปยังสำนักงานประมาณหรือแหล่งทุนต่าง ๆ ต่อไป

7. แหล่งที่มาของงบประมาณในการดำเนินงาน

7.1 งบประมาณของ อพ.สธ.

อพ.สธ. เป็นหน่วยงานของสำนักพระราชวัง จึงได้รับงบประมาณจากสำนักพระราชวังในการดำเนินงานในกิจกรรมทั้ง 8 ของ อพ.สธ. และครอบคลุมไปถึงการบริหารจัดการและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

7.2 งบประมาณของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

อพ.สธ. มีหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนไปยังแหล่งทุนต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานสนองพระราชดำรินำเงินของงบประมาณ หรือขอทุนสนับสนุนในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ได้ เมื่อได้เห็นพ้องต้องกันตามเงื่อนไขต่าง ๆ และตามกรอบการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. โดยที่การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการดำเนินงานใน อพ.สธ. ต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ของการของงบประมาณ และต้องเป็นลักษณะประหยัด เหมาะสม มีความชัดเจนทุกขั้นตอน และใช้เฉพาะในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เท่านั้น (ดูในภาคผนวกหน้า 71)

7.2.1 งบประมาณปกติประจำปีของหน่วยงาน หรือขอตั้งงบประมาณเฉพาะจากสำนักงานประมาณเพื่อการร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

7.2.2 ในกรณีที่หน่วยงานขอตั้งงบประมาณ เพื่อการร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นั้น จำเป็นต้องได้ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ มีมติที่ประชุมและทำหนังสือแจ้งมาที่ อพ.สธ. หรือมีการประสานงานกับทาง อพ.สธ. เพื่อให้ได้รับความเห็นชอบจากเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. ในเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. จะนำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย และทำหนังสือประสานสนับสุนนไปยังผู้อำนวยการสำนักงบประมาณต่อไป

7.2.3 งบประมาณองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

7.2.4 งบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือแหล่งทุนวิจัยอื่น ๆ ที่เหมาะสม

7.2.5 งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) (ตามระเบียบวิธีการของงบประมาณ กปร.)

8. รายงาน

8.1 หน่วยงานราชการที่ร่วมสนองพระราชดำริ จะต้องทำรายงาน แสดงความก้าวหน้าของการดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน เพื่อส่งให้ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สรุปลงและนำทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

8.2 รายงานดังกล่าวเป็นรายงานเพื่อการดำเนินงานในหน่วยราชการเท่านั้น การจะนำเผยแพร่ต้องขออนุญาต อพ.สธ. ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ในรูปแบบใด

8.3 อพ.สธ. จัดทำรายงานประจำปี ทำแผนปฏิบัติการรายปีในส่วนของ อพ.สธ. และของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ มีการประชุมประจำปีของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. เพื่อสรุปลงผลงานประจำปีของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทุกหน่วยงาน โดยมีท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นประธาน และทูลเกล้าฯ ถวายรายงานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อมีพระราชวินิจฉัยต่อไป

9. การเผยแพร่และเอกสารเผยแพร่

หน่วยราชการ องค์กร บุคคลากรที่ร่วมสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. อาจเผยแพร่ผลงานหรือจัดทำเอกสารหรือเผยแพร่ในงานในส่วนที่ตนร่วมปฏิบัติได้ แต่ต้องส่งร่างเอกสารที่จะเผยแพร่นั้น ให้กับทาง อพ.สธ. พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเผยแพร่

10. การติดตามประเมินผลโครงการ

10.1 ให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน จัดการประชุมและรายงานผลให้คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับทราบผลงานและอุปสรรคต่าง ๆ

10.2 การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ โดยที่คณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ส่งรายงานแสดงความก้าวหน้าของ

การดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน และรายงานประจำปีทุก ๆ ปี ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี โดยผ่านท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

10.3 รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. (นายพรชัย จุฑามาศ) และ/หรือ เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) เข้าร่วมประชุมชี้แจงและร่วมพิจารณาในการดำเนินงานร่วมสนองพระราชดำริ รวมถึงไปเยี่ยมเยียนและติดตามงานกับหน่วยงานและร่วมประชุมกับคณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงานที่สนองพระราชดำริ ตามวาระที่เหมาะสมและที่จัดขึ้น

10.4 การประเมินผลการดำเนินงาน อพ.สธ. กระทำโดยคำสั่งของผู้อำนวยการ อพ.สธ. เท่านั้น หน่วยราชการที่ร่วมสนองพระราชดำริ หากมีความประสงค์ให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน ในส่วนที่ตนร่วมสนองพระราชดำริ จะต้องส่งร่างโครงการประเมินผลให้ผู้อำนวยการอพ.สธ. พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน

10.5 การประเมินผลการดำเนินงาน อพ.สธ. สำนักพระราชวัง สามารถดำเนินการได้ โดยความเห็นชอบของเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เท่านั้น

11. ขอบเขตการใช้แนวทางการดำเนินงาน

หน่วยราชการใดที่จัดทำโครงการต่าง ๆ ขึ้นภายในหน่วยราชการของตนแล้วระบุเป็นโครงการเพื่อ "สนอง" หรือเพื่อ "สนับสนุน" โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ จะต้องดำเนินการทุกขั้นตอน ให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานในระยะ 5 ปี ที่ห้าของ อพ.สธ. ฉบับนี้ และต้องส่งโครงการที่จัดทำให้ผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำขึ้นกราบบังคมทูลฯ ให้ทรงทราบ

12. ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลาดำเนินงานรวม 5 ปี (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559)

ภาคผนวก

ประมวล
พระราชดำริ
พระราชกระแส
พระราชวินิจฉัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชดำริ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส

ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและจุดเริ่มต้น อพ.สธ.

1) พ.ศ. 2503 ทรงพยายามปกป้องรักษายางนา

ในฤดูร้อนเกือบทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระยะแรกเสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟ ต่อมาเสด็จฯ โดยรถยนต์ เมื่อเสด็จฯ ผ่านอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สองข้างทางมีต้นยางขนาดใหญ่ขึ้นอยู่มาก มีพระราชดำริที่จะสงวนบริเวณป่าต้นยางนี้ไว้เป็นสวนสาธารณะด้วยพระราชทรัพย์ แต่ไม่สามารถจัดถวายตามพระราชประสงค์เพราะมีราษฎรเข้ามาทำไร่ทำสวนในบริเวณนั้นมาก จะต้องจ่ายเงินทดแทนในการจัดหาที่ใหม่ในอัตราที่ไม่สามารถจัดได้

2) พ.ศ. 2504 ป่าสาธิตทดลอง

เมื่อไม่สามารถดำเนินการปกป้องรักษาต้นยางนาที่อำเภอท่ายางได้ จึงทรงทดลองปลูกต้นยางเอง โดยทรงเพาะเมล็ดที่เก็บจากต้นยางนาในเขตอำเภอท่ายาง ในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล หัวหิน และทรงปลูกต้นยางนาเหล่านั้น ในแปลงทดลองป่าสาธิตใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา พร้อมข้าราชการบริพาร เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 จำนวน 1,250 ต้น ต้นยางที่ทำยางสูญสิ้นแต่พันธุ์กรรมของยางนาเหล่านั้นยังอนุรักษ์ไว้ได้ที่สวนจิตรลดา

ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพรรณไม้จากภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศมาปลูกในบริเวณที่ประทับสวนจิตรลดา เพื่อให้เป็นที่ศึกษาพรรณไม้ของนิสิต นักศึกษาแทนที่จะต้องเดินทางไปทั่วประเทศ

3) วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ในเรื่องรักษาทรัพยากร

พระบรมราโชวาทในการเสด็จ ออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ดั่งความตอนหนึ่งว่า

“...ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และอากาศ มิได้เป็นเพียงสิ่ง สวยๆ งามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีขึ้น ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย...”

4) วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ในเรื่องรักษาทรัพยากร

พระราชดำรัสในการเสด็จ ออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ดั่งความตอนหนึ่งว่า

"...ทุกวันนี้ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์และเสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญเราต้องรู้จักใช้ทรัพยากรนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทใช้ให้สิ้นเปลืองไปโดยไร้ประโยชน์ หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่ระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัดรอบคอบ ประกอบด้วยความคิดพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผล และความถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันยืนยาว..."

5) พ.ศ. 2528 ทรงให้ใช้เทคโนโลยีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

ในวันพืชมงคล วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชที่โครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา และมีพระราชกระแสให้อนุรักษ์ต้นขุ่นหลังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง

ความสำเร็จของการใช้วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ขยายพันธุ์ขุ่นไพศาลทักษิณนำไปสู่การขยายพันธุ์ต้นไม้ที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นพืชเอกลักษณ์ของพระราชวังต่าง ๆ แล้วอนุรักษ์ไว้อีกหลายชนิด ได้แก่ พุดสวน มณฑา ยี่หุบ ที่อยู่ในพระบรมมหาราชวัง และสมอไทยในพระที่นั่งอัมพรสถานมณฑล ในขณะเดียวกันก็ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บรักษาพันธุ์กรรมของพืชเอกลักษณ์ในสภาวะปลอดเชื้อในอุณหภูมิต่ำ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต จนทำให้เก็บรักษาเนื้อเยื่อขุ่นที่อุณหภูมิ -196 องศาเซลเซียส ในไนโตรเจนเหลวมีเนื้อเยื่อขุ่นที่รอดชีวิตอยู่ได้ 23 เปอร์เซนต์

6) พ.ศ. 2529 ทรงให้อนุรักษ์พันธุ์กรรมหวาย

มีพระราชดำริให้อนุรักษ์และขยายพันธุ์หวายชนิดต่าง ๆ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อเตรียมการแก้ปัญหาการขาดแคลนหวายในอนาคต หวายที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและเป็นเป้าหมายคือ หวายข้อดำ หวายน้ำผึ้ง หวายตะค้าทอง หวายหอม หวายแดง หวายโป่ง หวายกำพวน หวายงวย และหวายซี่เสี้ยน เมื่อขยายพันธุ์ได้ต้นที่สมบูรณ์ของหวายข้อดำ และหวายตะค้าทองแล้ว ก็ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำการทดลองปลูกต้นหวายเหล่านั้นในปายางนาใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา และมีพระราชดำริให้ทดลองปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส อีกด้วย

การดำเนินงานเกี่ยวกับหวายได้มีการขยายผลไปสู่ความร่วมมือระหว่างโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา สำนักพระราชวัง กับส่วนราชการจังหวัดตรัง จัดทำแปลงรวบรวมพันธุ์หวายขึ้นในพื้นที่ 1,000 ไร่ ที่ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เมื่อปี พ.ศ. 2532 และได้หม่อมเกล้าฯ ถวายเป็นสวนหวายเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนอกจาก

จะเป็นสถานที่อนุรักษ์พันธุ์หอยชนิดต่าง ๆ ของประเทศไทยแล้ว ยังได้ใช้เป็นสถานศึกษา วิจัย และขยายพันธุ์หอยเศรษฐกิจ เพื่อให้ผลประโยชน์ถึงประชาชนอย่างกว้างขวางด้วย

7) พ.ศ. 2529 ทรงให้สร้างสวนพืชสมุนไพร ในโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

ในปี พ.ศ. 2529 นอกจากมีพระราชดำริให้มีการอนุรักษ์พันธุ์กรรมหอยแล้ว ยังได้ให้จัดทำสวนพืชสมุนไพรขึ้นในโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา เพื่อรวบรวมพืชสมุนไพรมาปลูกเป็นแปลงสาธิต และรวบรวมข้อมูลสรรพคุณ ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ กับทั้งให้มีการศึกษาขยายพันธุ์สมุนไพร โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและเผยแพร่ความรู้ที่ได้สู่ประชาชน

8) พ.ศ. 2531 ทรงให้พัฒนาพันธุ์ผักโดยการผสมสองชั้น

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสกับหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ให้ดำเนินการผสมพันธุ์ผักสองชั้น (double hybridization) พร้อมกันไปกับทั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และในท้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชของโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา

9) พ.ศ. 2547 ทรงให้ประเทศที่กำลังพัฒนา รู้เท่าและรู้ทันในเรื่องการศึกษาวิจัย

เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ณ โรงแรมแชงกรี-ลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส ในพิธีเปิดการประชุมวิทยาศาสตร์นานาชาติ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ ครั้งที่ 5 เรื่องวิวัฒนาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ความตอนหนึ่งว่า

“...ในปัจจุบัน การศึกษาวิจัยด้านพันธุศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้ามาก และมีกรนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในกิจการด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่จะปรารภกับทุกท่านว่า ความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น แม้จะมีประโยชน์มากก็จริง แต่ถ้าใช้ไม่ถูกเรื่องถูกทางโดยไม่พิจารณาให้ดีให้รอบคอบแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายแก่ชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน เหตุนี้ ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องศึกษาให้รู้เท่าและรู้ทัน จึงเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นผู้เชี่ยวชาญจากประเทศต่าง ๆ มาประชุมปรึกษาหารือกัน รวมทั้งนำเสนอผลงานการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องวิวัฒนาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ทำให้หวังได้ว่า การนำความรู้ด้านพันธุศาสตร์ไปปรับใช้ในกิจการด้านต่าง ๆ จะเป็นไปด้วยความระมัดระวังรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความปลอดภัยสูงสุดแก่มวลมนุษยชาติ...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1) วันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2504 ทรงให้รักษาศิลปวัตถุและโบราณสถาน

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในพิธีเปิด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและโบราณสถานทั้งหลายเป็นของมีคุณค่าและจำเป็นแก่ การศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ศิลปโบราณคดี เป็นการแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของ ชาติไทยที่มีมาแต่อดีตควรสงวนรักษาไว้ให้คงทนถาวร เป็นสมบัติของชาติไว้ตลอดกาล ”

2) วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2513 ทรงให้เห็นความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรม

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยศิลปากร

“งานด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญา และทางจิตใจซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นๆทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป ”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระราชดำริ พระราโชวาท พระราชดำรัส พระราชวินิจฉัย

ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและ อพ.สธ.

1) พ.ศ. 2535 ทรงให้ก่อตั้ง อพ.สธ.

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริกับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวังและผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ให้ดำเนินการ อพ.สธ. โดยมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการ โครงการส่วนพระองค์ฯ เป็นผู้ดำเนินการ สำหรับงบประมาณดำเนินงานนั้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สนับสนุนให้กับโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา เพื่อใช้ในการดำเนินงานของ อพ.สธ. ได้แก่การจัดสร้างธนาคารพืชพรรณ ขึ้นในปี พ.ศ. 2536 สำหรับเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ด สารพันธุกรรม (DNA) และเนื้อเยื่อพืช (plant tissue culture) และสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานในทุกกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ของ อพ.สธ. เรื่อยมาจนกระทั่งปีงบประมาณ 2549 สำนักพระราชวังจึงจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงาน อพ.สธ. ต่อไปในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักพระราชวัง

2) วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หนึ่ง

ณ อาคารที่ประทับในสำนักงานชลประทานเขต 1 ถนนทุ่งโฮเตล จังหวัดเชียงใหม่

- มีพระราชปรารภถึงการเสด็จพระราชดำเนินผ่านไปทางจังหวัดนนทบุรี ทอดพระเนตรเห็นพันธุ์ไม้เก่ายังมีอยู่มาก บางพันธุ์อาจยังคงมีลักษณะดีอยู่ เช่น ทุเรียน แต่สวนเหล่านั้นกำลังจะเปลี่ยนสภาพไป จึงทรงหวังว่าพันธุ์ไม้เหล่านั้นจะหมดด้วย

- พระราชทานแนวทางการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ครอบอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่มีใช้พืชเศรษฐกิจไว้ด้วย

- ตามเกาะต่าง ๆ มีพืชพรรณอยู่มาก แต่ยังไม่เห็นผู้สนใจเท่าไร จึงน่าจะมีการสำรวจพืชพรรณตามเกาะด้วย

- พระราชทานแนวทางการสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ควรใช้วิธีปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจของพืชพรรณ และเกิดความปิติที่จะศึกษาและอนุรักษ์ต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้ผู้รู้สึกกลัวว่า หากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียดซึ่งจะเป็นผลเสียต่อประเทศในระยะยาว

- มีพระราชดำริให้ทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช โดยมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถแสดงลักษณะของพืชออกมาเป็นภาพสีได้ เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงค้นคว้า

3) วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2538 พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน “งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน”

ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก

- พระราชทานแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- การนำต้นไม้มาปลูกเพิ่มเติมให้เด็กรู้จักนั้น ต้องไม่มีพืชเสพติด
- ควรให้เด็กหัดเขียนตำรา จากสิ่งที่เรียนในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- ควรนำตัวอย่างดิน หิน แร่ มาแสดงไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์พืชด้วยเพราะในจังหวัดตาก มีหิน แร่ อยู่มากชนิด

4) วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ทรงให้ อพ.สธ. ดำเนินงานในพื้นที่ต่าง ๆ

ณ เขาเสวยกะปิ ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

- ทรงให้ อพ.สธ. ดำเนินการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่เกาะลวง
- ทรงให้อนุรักษ์ต้นหว้าใหญ่ในบริเวณพระราชวังไกลกังวล ซึ่งเข้าใจว่าจะเป็นต้นหว้าที่ขึ้นอยู่ในที่นั้นก่อนมีการก่อสร้างพระราชวัง
- ทรงให้ทำการสำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นพืชที่ขึ้นอยู่เดิม ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ทรงให้วัดพิกัดตำแหน่งของต้นพืชที่ขึ้นทะเบียนไว้
- ทรงให้รวบรวมพันธุกรรมหวายชนิดต่าง ๆ
- ทรงให้มีการปลูกรักษาพันธุกรรมพืชไว้ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

5) วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ทรงให้ดำเนินงานเรื่องการจัดการฐานข้อมูลและสื่อในการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนให้รักพืชพรรณ

ณ อาคารชัยพัฒนา พระราชวังดุสิต สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร

- ทรงให้หาวิธีดำเนินการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพันธุกรรมพืชของหน่วยงานต่าง ๆ สื่อถึงกันในระบบเดียวกันได้
- ทรงให้หาวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดความสนใจในพืชพรรณต่าง ๆ และเกิดความสงสัยตั้งคำถามตนเองเกี่ยวกับพืชพรรณที่ตนสนใจนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้าวิจัย ทดลองอย่างง่าย ๆ ที่โรงเรียนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดีนักก็สามารถดำเนินการได้ หากอาจารย์ในโรงเรียนต่าง ๆ ทำได้ก็จะช่วยให้เด็กเป็นคนฉลาด

6) วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2540 พระราชโฆวาทและแนวทางการดำเนินงาน
 อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่สอง

ณ ศาลาตุลาตาลัย สวนจิตรลดา กรุงเทพฯ

● พระราชทานพระราชโฆวาทให้คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการบริหารผู้ร่วมสนองพระราชดำริและผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย ที่เฝ้าทูลละอองพระบาทในการประชุมประจำปีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

“ข้าพเจ้ายินดีและขอบคุณที่ทุกคนเข้ามาประชุมกันพร้อมหน้าในวันนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ นี้ ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาถึง 5 ปีแล้ว และคิดกันว่าจะทำต่อไปในช่วงที่สองอีก 5 ปี และคิดมาใหม่ว่าในขั้นที่สองนี้จะทำในลักษณะไหน ที่จริงในเบื้องต้นนั้น ข้าพเจ้าก็ได้เป็นนักพฤกษศาสตร์หรือศึกษาทางนี้มาโดยตรง ถึงแม้ศึกษาตอนนั้นก็คงจะสายไปแล้วเพราะว่าขณะนี้ไม่สามารถที่จะจำชื่อคน สัตว์ สิ่งของได้มากเท่าที่ควร แต่ว่าเหตุที่สนใจในพืชพรรณหรือทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศเรามาจนแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางพืช เหตุผลที่ศึกษาเพราะถือว่าง่ายต่อการศึกษาอย่างอื่น เวลาไปไหนที่มีคนตามกันเยอะแยะ ถ้าศึกษาสัตว์ สัตว์ก็วิ่งหนีหมด แต่พืชนั้นเขาอยู่ให้ศึกษาได้ พอศึกษาไปสักพักก็เกิดความสนใจว่านอกจากทางกรมป่าไม้ซึ่งได้ติดต่อกันในครั้งแรก เบื้องต้นเพราะว่าชอบไปท่องเที่ยวในที่ต่าง ๆ ตามป่าเขา ดูว่าในเมืองไทยมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์อย่างไร และก็ได้อ่านเรื่องต้นไม้ต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ก็ยังเห็นว่ายังมีหน่วยงานของรัฐ ของเอกชน ทั้งเป็นหน่วยงานของราชการ เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และสถาบันการศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องของพืช ศึกษาว่าพืชที่ชนิด ทั้งเรื่องชื่อของพืชชนิดต่าง ๆ เรื่องการอนุกรมวิธาน เป็นต้น ก็ศึกษากันหลายแห่ง จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่าน่าจะมีการรวบรวมว่าแต่ละสถาบันนั้น ได้ทำงานในส่วนของตนอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น พืช ก็ได้ศึกษาพืชแต่ละแห่ง ได้รวบรวมนั้นชื่อต่างกันหรือซ้ำกันอย่างไร เพื่อที่จะให้รวมกันว่าทั้งประเทศนั้นเรามีอะไรกันบ้าง ที่จริงแล้วงานที่จะศึกษาพืชหลายชนิดนี้เป็นเรื่องที่ทำได้ยากและทำได้ช้า คน ๆ เดียวหรือสถาบัน ๆ เดียวนั้นครอบคลุมไม่ได้ทั้งหมด ถ้ามีหลาย ๆ หน่วยงานช่วยกันครอบคลุมก็อาจจะได้มาก ถ้าต่างคนต่างไม่รู้กัน ก็อาจจะเกิดเป็นที่น่าเสียดายว่าจะไม่ได้ข้อมูลเต็มที่ จึงคิดว่าอยากจะทำฐานข้อมูลที่นักวิชาการทุกคนจะใช้ในการค้นคว้ารวมไว้ด้วยกัน ในวังมีความรู้สึกกว่า 1 ตารางกิโลเมตรของวังนี้ก็ใหญ่โตพอสมควร แต่ว่าที่จริงแล้วถ้าจะเอางานทุกสิ่งทุกอย่างมาสุ่มกันย่อมจะไม่พอ พื้นที่ไม่ได้ ก็ต้องทำงานอะไรที่จะประหยัดที่ดินที่สุด ในตอนนั้นก็เลยคิดว่าทำฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้การเรียกชื่อพืชที่ทุกคนจะเข้าถึงได้ จึงพัฒนาจากจุดนั้นมาเป็นงานต่าง ๆ ที่ ดร.พิศิษฐ์ ได้กล่าวเมื่อสักครู่นี้ ซึ่งงานที่กล่าวถึงนี้ก็ เป็นงานที่หน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ทำมาแล้วเป็นจำนวนมาก และหลังจากโครงการฯ นี้ก็มีการตั้งขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นก็ยังคงคิดว่าถ้ามีการได้ประชุมกันพร้อมกันอย่างนี้ จะได้มาตกลงกันแน่นอนว่าใครทำอะไร และในส่วนที่เหมือนกัน ถ้าซ้ำกันโดยไม่จำเป็นก็อาจจะตกลงกัน แบ่งกันว่าอันนี้ งานนี้ใครจะทำ หรืองานที่หน่วยโครงการทางด้านสำนักพระราชวังเคยทำอยู่ แต่ว่าเมื่อมีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบโดยตรงรับไปแล้ว ทางสำนักพระราชวังก็คิดว่าน่าจะตัดได้ในส่วนนั้นและก็นำมาทำงานทางด้านประสานงานหรือความร่วมมืออย่างนี้เป็นต้น ซึ่งเข้าใจว่าก็เป็น

การทันสมัยในปัจจุบัน ซึ่งประเทศค่อนข้างจะฝืดเคือง เพราะฉะนั้นทำงานอะไร ถึงแม้จะเป็นงานที่ดี ถ้าตกลงกันได้แล้วก็จะเป็นการประหยัดพลังคนหรือพลังเงินงบประมาณในส่วนนี้ ไม่จำเป็นต้องให้ในหน่วยงานอื่นหรือถ้าให้หน่วยงานอื่นทำก็ต้องให้ทำไป และงานนี้เราอาจจะต้องมานั่งพิจารณาคิดว่าจะทำงานได้โดยประหยัดอย่างไร บางส่วนที่อาจจะยังไม่จำเป็นในขั้นนี้หรือว่าทำได้ไม่ต้องเน้นเรื่องความหรูหราหรือความสวยงามมากนัก เอาเฉพาะที่ใช้จริง ๆ และก็ประหยัดไปได้เป็นบางส่วนก็ดี

ส่วนสำหรับเรื่องของโรงเรียนนั้น ก็ได้มีประสบการณ์ในการที่ไปเยี่ยมโรงเรียนในภาคต่าง ๆ มากหลายแห่ง ก็เห็นว่าเรื่องที่จะสอนให้นักเรียนหรือให้เด็กมีความรู้ และมี **ความรัก ทรัพยากร คือความรักชาติ รักแผ่นดิน** นี้ก็คือรักสิ่งที่เป็นสมบัติของตัวเอง การที่ให้เขารักษาประเทศชาติหรือรักษาสถิติของเขา นั้น ทำได้โดยสร้างความรักความเข้าใจ ถ้าใครไม่รู้จักกัน เราก็ไม่มีความสัมพันธ์ ไม่มีความผูกพันต่อกัน แต่ว่าถ้าให้เขารู้จักว่าสิ่งนั้นคืออะไร เขารู้สึกชื่นชม และรักหวงแหนในสิ่งนั้นว่าเป็นของตนและจะทำให้เกิดประโยชน์ได้ เคยได้แนะนำโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้ไปเยี่ยมไม่เฉพาะแต่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ โรงเรียนทั่ว ๆ ไปด้วยว่า นอกจากพืชพรรณแล้ว สิ่งที่มีในธรรมชาติหรือสิ่งที่หาได้ง่าย ๆ นั้นก็อาจจะเป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาต่าง ๆ ได้หลายอย่างแม้แต่วิชาศิลปะก็ให้มาวาดรูปต้นไม้ ไม่ต้องหาของอื่นให้เป็นตัวแบบ หรือในเรื่องภาษาไทยการเรียงความก็อาจช่วยในการเขียนรายงานทำให้หัดเขียนหนังสือหรือแต่งคำประพันธ์ในเรื่องของพืชเหล่านี้ได้ หรือเป็นตัวอย่างงานศึกษา งานวิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่น ๆ ดังที่ ดร. พิเศษฐ์ ได้กล่าวมา ในที่นี้ที่ยังไม่เคยกล่าวคือเรื่องของวิชาการท้องถิ่น ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว ที่ว่าจะให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ท้องถิ่น นอกจากความรู้ที่เป็นมาตรฐานจากส่วนกลางมาแล้ว แม้แต่ตำราที่มีการส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในท้องถิ่นนั้นได้รวบรวมความรู้หรือได้แต่งขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม อาชีพท้องถิ่น แต่ในด้านของธรรมชาตินั้นยังมีค่อนข้างน้อย เท่าที่ไปแนะนำมาในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นได้เสนอว่าไม่ใช่เป็นเฉพาะที่ว่าจะให้เด็กนักเรียนปลูกป่าหรือว่าให้อนุรักษ์ดินปลูกหญ้าแฝกอย่างเดียวก็จะพยายามจะให้ออกไปดูข้าง ๆ โรงเรียนว่าที่นั้นมีอะไรอยู่ และต้นไม้ที่ขึ้นอะไร เป็นอะไร พอได้มีประสบการณ์จากการที่ได้เคยออกไปส่งเสริมในเรื่องของโภชนาการ ในระยะแรก ๆ ที่เริ่มทำงานเมื่อ พ.ศ. 2523 ในช่วงนั้นออกไปทำงานก็ทำงานอย่างค่อนข้างจะเบียดน้อยหย่อนน้อย คือเงินไม่ค่อยมีต้องออกเองบ้าง ทำให้ไม่มีเงินที่จะส่งเสริมเรื่องเมล็ดพันธุ์ผัก หรืออุปกรณ์เครื่องใช้มากนัก ได้ครบทุกแห่งก็ให้ใช้พืชผักในท้องถิ่นนั้น เขาก็รู้และก็มีชื่อพื้นเมือง แต่ว่าพอเอาเข้าจริง แม้แต่ชื่อวิทยาศาสตร์ยังไม่มีใครแน่ใจว่าชื่ออะไร ก็นำมาศึกษา และเวลานี้ก็ได้เห็นว่ามีการศึกษาอย่างกว้างขวาง คือ ได้ศึกษาว่าคุณค่าทางอาหารของผักพื้นเมืองเหล่านั้นมีอะไรบ้าง และได้มีการวิเคราะห์พิษภัยของพืชเหล่านั้นไว้ด้วย เดิมเท่าที่คิดก็ยอมรับว่าไม่ได้คิดเรื่องพิษภัยเพราะเห็นว่าเป็นรับประทานกันอยู่ประจำก็ยังมีอายุยืน แต่เห็นว่าจากการวิจัยของนักวิชาการก็ได้ทราบว่าพืชพื้นบ้านบางอย่างที่รับประทานกันอยู่มีพิษบ้าง ทำให้เกิดความคิดที่ว่าถ้าบริโภคกันในส่วนที่เป็นท้องถิ่นก็อาจจะไม่เป็นพิษเป็นภัยมาก เพราะว่าในวันนั้นเก็บผักชนิดนี้ได้ก็นำมาบริโภค อีกวันก็เก็บได้อีกอย่างก็นำมาบริโภค แต่ถ้าสมมติว่าเป็นการส่งเสริมเป็นโครงการขึ้นมาแล้ว ก็จะมีการ

ขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก และก็รับประทานอย่างนี้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ จะมีอันตรายต่อร่างกายเป็นอย่างไรก็อาจจะเป็นไปได้ อันนี้ที่ยกตัวอย่างแสดงว่าวิชาการนี้แตกแขนงไปหลายอย่าง และมีการศึกษาได้หลายอย่าง และก็มีบุคคลหลายคนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ถ้าจะช่วยกันจริง ๆ นี้ ก็อาจจะต้องแบ่งหน้าที่ ถึงขั้นตอนนี้ก็ต้องแบ่งหน้าที่กันเพื่อที่จะแบ่งในด้านปริมาณงานที่ทำหรืองบประมาณที่ทำ ก็ได้รับการสั่งสอนจากผู้หลักผู้ใหญ่อยู่เสมอว่า ถ้าคนเรามีความคิดฟุ้งแล่นอะไรต่าง ๆ นานา ก็คิดได้ แต่ถึงตอนทำจริง มีขั้นตอนเหมือนกัน การใช้คนให้ทำอะไร ก็ต้องคิดถึงกระบวนการว่า จะไปถึงเป้าหมายที่เราต้องการนั้น จะต้องใช้ทั้งเงินใช้ทั้งเวลา ใช้ทั้งความคิดความอ่านต่าง ๆ ซึ่งจะไปใช้ใครทำก็ต้องให้แน่ใจว่า เขาเต็มใจหรืออาจเต็มใจแต่ว่าภารกิจมากมีเวลาจะทำให้เท่าใด หรือเขาอาจทำให้ด้วยความเกรงใจเราแล้วว่าทีหลัง อย่างนี้เป็นต้น ก็บอกว่าไม่เป็นไร เพราะว่าเวลาทำอะไรก็มีได้บังคับ ก็ขอเชิญเข้าร่วมช่วยกัน แต่ถ้าคนใดมีข้อขัดข้องหรือมีข้อสงสัยประการใด ก็ไถ่ถามกันได้ไม่ต้องเกรงใจ เพราะถือว่าทำงานวิชาการแบบนี้ไม่เคยจะคิดว่าโกรธเคือง ถ้าใครทำไม่ได้ ไม่ได้ก็แล้วไป ก็ทำอย่างอื่นทำอย่างนี้ไม่ได้ ก็ต้องทำได้สักอย่าง คิดว่าโครงการนี้ขั้นตอนต่อไป อาจจะต้องดูเรื่องเหล่านี้ให้ละเอียดยิ่งขึ้น ใครทำอะไรได้ และประโยชน์ อาจจะมีอีกหลายอย่าง เช่น งานบางอย่างหรืออย่างพืชนี้จะมีประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้อีกก็มีด้วยซ้ำ ถ้าเราทราบสรรพคุณของเขาและนำมาใช้ ในส่วนที่ว่าถ้าขยายพันธุ์แล้วอันตราย คือ การขยายพันธุ์เหล่านี้ก็อาจจะเป็นการช่วยในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรเพิ่มขึ้นอีกก็อาจเป็นไปได้ ทั้งนี้ก็ต้องไม่ละเลยในเรื่องของวิชาการ สิ่งที่ต้องดูอะไรที่เป็นคุณ อะไรที่เป็นโทษ และยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องของงาน ของเงิน ในที่นี้ยังมีเรื่องเพิ่มอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่องของที่ดิน อาจจะต้องมีการกำหนดแน่นอนว่าที่ดินนั้นอยู่ในสภาพไหน สภาพการถือครองในลักษณะใด ศึกษาในเรื่องของกฎหมายให้ถูกต้องว่าใครมีสิทธิ์หรือหน้าที่ทำอะไรบ้าง ใครทำอะไรไม่ได้ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษา เป็นเรื่องที่จะต้องจุกจิกมากอีกหลายอย่าง ที่พูดนี้มีได้หมายความว่าความเป็นการจะจับผิดว่าใครทำผิดใครทำถูก แต่ว่างานโลกปัจจุบันนี้ ทำอะไรก็รู้สึกว่าการรักษามาตรฐานนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะว่าต่อไปงานนี้เราอาจจะไม่ใช่จำกัดอยู่แต่ภายในประเทศ อาจจะต้องมีการติดต่อไปถึงประเทศอื่นด้วย เป็นการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ เพราะฉะนั้นจะต้องมีการทำงานในลักษณะที่คนอื่นยอมรับได้ นี่ก็เป็นความคิดเกี่ยวกับโครงการนี้”

7) วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2541 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะแสมสาร และเกาะช้างเคียง

พระราชทานพระราชดำริกับนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา และนายพิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อคราวนำคณะเจ้าหน้าที่มูลนิธิ TOTAL และเจ้าหน้าที่ป่าไม้จากประเทศฝรั่งเศส เข้าเฝ้าถวายรายงานการสำรวจเบื้องต้นที่เกาะแสมสาร โดยมีพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

- ให้ดำเนินการทั้ง 9 เกาะ เกาะแสมสารและเกาะช้างเคียง
- ให้ศึกษาตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล

- ให้มีการรวบรวมพันธุ์ไม้หายากชนิด ทั้งพืชบนดิน และพืชน้ำ โดยเน้นระบบนิเวศวิทยาแบบภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงสัตว์ต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ได้รวมเอาเกาะเล็ก ๆ รอบเกาะเสม็ดสารเข้าในโครงการในลักษณะผสมผสาน เนื่องจากอยู่ใกล้กันและมีความคล้ายคลึงกันหลาย ๆ ด้าน ให้ทำการสำรวจทั้งด้านภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา อุตุวิทยวิทยา แร่ธาตุ ฯลฯ ไปพร้อม ๆ กัน

8) วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2541 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะเสม็ดสาร

พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมในคราวเสด็จฯ ทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการฯ ณ เกาะเสม็ดสาร ดังนี้

- ให้เสม็ดสารเป็นแหล่งศึกษา
- การดำเนินงานของ อพ.สธ.-ทร. ณ เกาะเสม็ดสารควรพิจารณาหาแหล่งน้ำจืดให้เพียงพอ
- แนวการดำเนินงาน ณ เกาะเสม็ดสาร
  - การดำเนินงานในเบื้องต้น อาคารสิ่งก่อสร้าง ควรทำในลักษณะชั่วคราวและเรียบง่าย ไม่ควรจัดให้มีที่พักนักท่องเที่ยว และให้ชมรมอาสาสมัครเข้ามาช่วยดำเนินการในด้านการเรียนรู้ การเผยแพร่ผลการศึกษาศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ
  - ควรจัดกลุ่มเยาวชนเข้ามาศึกษาธรรมชาติในลักษณะ organized tour โดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่มิใช่ฐานะยากจน สอนให้รักธรรมชาติให้รู้ว่าจะทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ ยังไม่ควรที่จะโฆษณาประชาสัมพันธ์การเดินทางมาท่องเที่ยวให้มากนัก ให้ใช้เป็นที่สำหรับให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษาเข้ามาใช้ทำการศึกษาวิจัยได้

9) วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2541

ณ เกาะเสม็ดสาร

พระราชทานแนวทางในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ณ เกาะเสม็ดสารเพิ่มเติม ดังนี้

“เกาะเสม็ดสารมีขนาดเล็ก ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงง่าย ให้จัดเกาะเสม็ดสารเป็นที่ศึกษาและให้นำเยาวชนโดยเฉพาะเยาวชนด้อยโอกาสเข้ามาศึกษา”

10) วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2543 ทรงให้พึงระวังการนำข้อมูลลงเว็บไซต์

ณ โรงเรียนสตรีภูเก็ต จ.ภูเก็ต

เมื่อครั้งเสด็จทอดพระเนตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนสตรีภูเก็ต บริเวณห้องพิพิธภัณฑ์พืชและทอดพระเนตรพันธุ์ไม้แห้งที่จัดแสดงไว้ในตู้เก็บรักษา มีพระราชกระแสกับอาจารย์บุญศรี เทพบำรุง

“พืชพรรณที่หายากหากได้มาก็บันทึกเก็บไว้เพื่อการศึกษาให้ดี การลงเว็บไซต์ ก็ฟังระวัง บางที่เราศึกษาหามาได้ แต่เมื่อชาวต่างชาติเห็นจากเว็บไซต์ ก็อาจนำไปศึกษาและอ้างอิงเป็นของตนเองได้”

11) วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2543 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พระราชทานพระราชโองการให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการประชุมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

“..โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้เริ่มต้นขึ้นราวปี พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ และบุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้และเพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่าง ๆ บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการไปก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้ ส่วนโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนนั้น ก็เป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพิ่งจะได้เดินทางไปเยี่ยมดูโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ได้เห็นว่าโรงเรียนบางแห่งนั้นมีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่นมีพืชพันธุ์หลายชนิด ในวิชาเรียนของนักเรียนที่จริงตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก ๆ ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม มัธยม ทางครูอาจารย์ก็มักจะสอนให้นักเรียนศึกษาถึงโลกของเรา เรื่องของธรรมชาติ ฉะนั้นการที่ศึกษาของใกล้ตัวได้แก่ พืชพรรณที่มีอยู่ในธรรมชาติ นั้น ก็เป็นสิ่งที่ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง และมีประโยชน์เพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้ จึงเห็นว่างานที่คนในระดับที่เป็นผู้ใหญ่ได้ทำได้ดีศึกษาในพืชพรรณต่าง ๆ แม้แต่เด็กระดับเล็กก็น่าจะได้ประโยชน์ด้วย โรงเรียนบางแห่งก็ตั้งอยู่ในที่ทุรกันดาร แต่ก็ยังมีพืชพรรณต่าง ๆ ขึ้นอยู่ ที่คนอื่น ๆ นอกพื้นที่จะเข้าไปศึกษาได้ยาก ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองก็อาจจะมีความรู้้นั้นมากกว่าคนอื่น ๆ นักเรียนก็อาจจะเรียนจากผู้ปกครองของนักเรียน เป็นเรื่องของภูมิประเทศท้องถิ่นว่าพืชชนิดนี้คืออะไร แล้วก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ครูบาอาจารย์สั่งสอน หรือมีปรากฏในหนังสือ นอกจากนั้นการศึกษาเรื่องพืชพรรณ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในแง่ต่าง ๆ ได้ คนที่ศึกษาเรื่องพืชนั้นก็ได้รับความสุขความสบายใจ มีความคิดในด้านสุนทรีย์ ด้านศิลปะในแง่ต่าง ๆ อาจจะศึกษาหรือใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาในหมวดวิชาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งครูและนักเรียนโรงเรียนได้นำมาปฏิบัติ แต่ละโรงเรียนก็มีความคิดแตกต่างกันไป หรือว่าบางอย่างก็เหมือนกัน บางอย่างก็แตกต่างกัน ก็เป็นเรื่องที่ดีถ้าทุกโรงเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการมาเสนอผลงาน หรือนำผลงานมาบันทึกลงในสื่อต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้ จึงเห็นว่าในการจัดงานในลักษณะนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ขอแสดงความยินดีต่อกับโรงเรียนที่ได้รับรางวัล และโรงเรียนที่สามารถรักษามาตรฐานของสวน

พฤษภาคมโรงเรียนเอาไว้ได้ พวกที่รักษามาตรฐานไว้ไม่ได้ ก็ไม่ต้องเสียอกเสียใจไป เพราะการที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานก็ไม่ใช่ของที่ง่าย และโรงเรียนที่อยู่ในลักษณะต่าง ๆ ก็อาจจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานในด้านนี้ได้เต็มที่ทุกแห่ง ก็ถ้ามีความพยายามก็ขอให้พยายามต่อไป แต่ว่าถ้ามีกิจกรรมในด้านอื่นที่เร่งด่วนกว่า ทำไม่ได้ ก็ไม่ต้องเสียใจที่ไม่ได้รางวัล หวังว่าการศึกษาเท่าที่ปฏิบัติมาก็จะปฏิบัติต่อไปในอนาคต มีประโยชน์ ในการที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ ที่นักเรียนจะต้องศึกษาต่อไปในระดับสูง หรือว่าเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ ในด้านวิชาชีพ ซึ่งนักเรียนก็อาจจะนำไปประกอบอาชีพได้ต่อไป ยกตัวอย่างเช่น มีนักเรียนบางโรงเรียนที่ศึกษาในด้านของการเขียนภาพทางวิทยาศาสตร์ นั่นก็จะใช้เป็นอาชีพในอนาคตเป็นต้น หวังว่าทุกคนคงได้รับประโยชน์ในการมาร่วมประชุมในครั้งนี้ ทั้งครูนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความสุขสวัสดิ์ด้วยกัน"

12) วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย อพ.สธ. - ทร.

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. และดร.พิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา เนื่องในโอกาสที่นำผู้บัญชาการทหารเรือและคณะเข้าเฝ้าฯ ถวายพื้นที่จัดตั้งพิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย โดยมีพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

- ทรงยินดีที่กองทัพเรือสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรซึ่งทำได้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ทั้งที่ภารกิจหลักคือการป้องกันราชอาณาจักร

- การทำพิพิธภัณฑิ์นี้ในด้านการก่อสร้างควรทำเป็นอาคารถาวร โถงกว้าง ดูแลรักษาสะดวกง่าย ซึ่งจะเป็นการประหยัดงบประมาณ ดังที่ทอดพระเนตรที่พิพิธภัณฑิ์การกีฬาของกรมพลศึกษา ส่วนท่าเทียบเรือ ขอให้นำไปพิจารณาทบทวน

ในด้านสาระจะต้องใช้เป็นการสอนและปรับปรุงให้ใหม่ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ดังที่ทอดพระเนตรที่โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และควรมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการจัดแสดงผลงานวิชาการ ควรคำนึงถึงการซ่อมบำรุง การใช้อุปกรณ์ช่วยแสดงที่ซับซ้อนอาจชำรุดง่าย ทำให้ต้องซ่อมแซมบ่อย การลงทุนก็อาจสูง ไม่ประหยัด

ในด้านการจัดการ ควรให้มีคนเข้ามาชมที่พิพิธภัณฑิ์มากกว่าที่จะไปรบกวนบนเกาะ เนื่องจากเกาะมีขนาดเล็ก เมื่อทำเสร็จแล้วให้ลูกทหารเรือเข้ามาชมและพิพิธภัณฑิ์นี้ควรมีรายได้

ในด้านงบประมาณ ทางกองทัพเรือควรชี้แจงสำนักงบประมาณว่า กองทัพเรือทำงานนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศ คือความมั่นคงทางทรัพยากร

- ทรงรับทราบเรื่องตำแหน่งของอาคารที่จะปรับเปลี่ยนจากอาคารเล็กหลายหลังเป็นอาคารใหญ่ ซึ่งต้องดูในพื้นที่จริงอีกครั้งว่าอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเห็นทะเลกว้างและเกาะต่าง ๆ

● ทรงรับทราบเรื่องการดูแลพิพิธภัณฑ์ฯ นี้ว่า หน่วยสงครามพิเศษทางเรือ กองทัพเรือ เป็นผู้ดูแลตามคำกราบบังคมทูลของผู้บัญชาการทหารเรือ

13) วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2544 พระราโชวาทเป็นแนวทางเพื่อเข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สาม

ณ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชทานพระราโชวาทในพิธีเปิดการแสดงนิทรรศการและประชุมวิชาการ ทรัพยากรไทย : อนุรักษ์และพัฒนาด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย สรุปลงได้ว่า

“...งานการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชนี้ได้ดำเนินมาเป็นเวลาหลายปี เริ่มตั้งแต่ที่เข้าใจว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหาพรรณพืชต่าง ๆ ที่หายากมาปลูกเอาไว้เพื่อคนรุ่นหลังจะได้เห็นได้ศึกษาต่อไป และก็มีการด้านวิชาการต่าง ๆ ที่ทำกัน ในประเทศไทยมีหน่วยงานหลายหน่วยที่สนใจในเรื่องการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ โครงการนี้มีจุดประสงค์สำคัญที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำงานมาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวบรวมข้อมูลเพื่อทำให้วิชาการด้านนี้ก้าวหน้าไปและเป็นการประหยัดเพราะแทนที่ต่างคนต่างทำ งานไหนที่มีผู้ทำแล้วจะได้ร่วมกันทำโดยไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน ในวันนี้ได้มีการมอบฐานข้อมูลทางด้านพืชให้หน่วยงานต่าง ๆ ก่อนนี้ในหน่วยงานต่าง ๆ มีหอพรรณไม้ เช่น ที่กรมป่าไม้ มีหอพรรณไม้โดยมีพืชที่นักวิชาการ นักวิจัย ได้เก็บตัวอย่างพรรณพืชแห้ง เก็บไว้เป็นเวลาเกือบร้อยปีแล้ว ตัวอย่างพรรณไม้เหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่มีค่าสูง จะเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา แต่ของเหล่านี้ย่อมเก่าแก่ไปตามกาลเวลา แต่สมัยนี้เรามีเทคโนโลยีที่จะรักษาสิ่งเหล่านี้เพื่อให้ให้นักวิชาการได้ศึกษากันได้ก็เลยได้คิด ช่วยกันทำโครงการในการถ่ายรูปและถ่ายข้อมูลพรรณไม้เพื่อเป็นฐานข้อมูล แต่ในการเก็บฐานข้อมูลนี้ถ้าเก็บไว้แห้งเดียวก็อาจสูญหายได้ ก็มีความคิดกันว่าจะให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยกันเก็บ ที่หนึ่งเกิดเหตุเสียหายไปก็จะได้มีข้อมูลเอาไว้ ไม่สูญหายไปจากประเทศไทย ฐานข้อมูลนี้เป็นของที่มีค่า ต้องช่วยกันดูแลให้ดีและผู้ที่จะมาใช้ก็ต้องดูแลใช้ให้ถูกต้อง ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย แก่มนุษยชาติต่อไป โครงการแบบนี้ไม่ว่าจะทำสำเร็จในเวลาสั้น ๆ ต้องมีโครงการระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง และระยะต่อ ๆ ไป การจัดการประชุมนี้ก็เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเพิ่มพูนความรู้ในระดับนักวิชาการ และการจัดนิทรรศการจะมีโอกาสให้คนที่สนใจได้มาดูได้มาศึกษาแล้วก็ทราบถึงพืชต่าง ๆ ต่อไปก็ต้องศึกษาเรื่องสัตว์สิ่งมีชีวิตและสิ่งธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งของพวกนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจเมื่อสนใจแล้วก็จะมีความรู้สึกอยากปกป้องรักษา ไม่ทำลายให้เสียหายสูญสิ้นไป ก็เป็นการช่วยอนุรักษ์เป็นอย่างดี...”

14) วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ทรงมีพระราชดำริในการดำเนินงานของอพ.สธ. ในเรื่องเว็บไซต์ ฐานข้อมูล พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำริกับนายพรชัย จุฑามาศ รองผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา สรุปได้ดังนี้

- ข้อมูลของ อพ.สธ. ในส่วนของโฮมเพจ อพ.สธ. นั้นทรงเห็นว่าดีแล้วที่เจ้าหน้าที่ อพ.สธ. ควรดำเนินการเอง เพราะไปจ้างคนอื่นทำจะช้าและอาจไม่ได้ตามที่ต้องการ อีกทั้งการที่จะปรับปรุงข้อมูลก็ทำได้สะดวกกว่า สำหรับเว็บไซต์ อพ.สธ. ให้ไว้ที่เครือข่ายกาญจนาภิเษก NECTEC โดยจะทรงประสานให้

- ทรงให้ดำเนินการเชื่อมข้อมูลกันระหว่างศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ กับศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช สวนจิตรลดา และทรงให้ดำเนินการทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห่งโดยการบันทึกภาพตัวอย่างพรรณไม้แห้ง บันทึกลงแผ่น photo CD และบันทึกข้อมูลพรรณไม้เมื่อแล้วเสร็จให้ทำสำเนาให้หน่วยงานนั้น ๆ

- ให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์อนุกรมวิธานและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดโปรแกรมเงื่อนไขเวลาเปิดข้อมูลและให้มีการทำรายละเอียดการขอใช้ข้อมูล

- พื้นที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. ตำบลคลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เนื้อที่ 395 ไร่ อาคาร 21 หลัง เป็นพื้นที่ราชพัสดุ ใช้เป็นพื้นที่ปลูกรักษาพันธุกรรมพืช ห้องปฏิบัติการเริ่มดำเนินการปี พ.ศ. 2543 มีพระราชวินิจฉัยว่า

“หากหน่วยปฏิบัติการพฤกษศาสตร์ หรือหน่วยใดมีความจำเป็นที่จะย้ายไปให้ทำเป็นโครงการเฉพาะไปก่อน”

- การก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย พื้นที่บริเวณเขาหมาจอ ของกองทัพเรือ มีพระราชวินิจฉัยว่า

“ให้กองทัพเรือขอจาก กปร. เอง สำหรับพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เมื่อเสร็จแล้วให้กองทัพเรือดูแลรับผิดชอบ จัดการ โดยทางโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นฝ่ายวิชาการ ให้มีการศึกษาต่อเนื่อง”

15) วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะเสม็ดสาร

พระราชทานพระราชดำริกับกองทัพเรือ ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงวางแผ่นจารึกพระราชกระแส และทอดพระเนตรความก้าวหน้าของ อพ.สธ.-ทร. ณ เกาะเสม็ดสาร ดังนี้

มีพระราชกระแสต่อผู้บัญชาการทหารเรือ ณ เนินจุดที่ 2 หลังจากรับฟังการถวายนายงานฯ และทอดพระเนตรแบบจำลองพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ความว่า

“เมื่อสร้างท่าเทียบเรือแล้ว คนคงขึ้นไปเกาะกันมาก”

ในการนี้ผู้บัญชาการทหารเรือได้กราบบังคมทูลว่า

"คงไม่มากเพราะอยู่ในพื้นที่กองทัพเรือ"

มีพระราชกระแสต่อนักเรียนนายเรือ ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ณ ชายหาดหน้าอาคาร
ทรงงาน ความว่า

"เป็นโอกาสดีที่นักเรียนได้มาเรียนรู้ในวันนี้ เป็นความรู้ที่ไม่มีในโรงเรียนปกติ
ซึ่งเป็นหน้าที่ของทหารเรือ ที่จะทำงานร่วมกับประชาชน ในการดูแลประเทศไทยอีกแห่งหนึ่ง "

ทรงมีพระราชกระแสกับผู้ร่วมโต๊ะเสวยพระกระยาหารว่าง ณ อาคารทรงงาน
ความว่า

"...ที่เกาะแสมสารจะทำแบบเกาะเปอร์เกอร์อลส์ไม่ได้ เพราะเกาะของเราเล็ก
ฉะนั้นควรให้คนมาดูแลแล้วกลับไป ไม่มีที่ให้ค้าง..."

"... ทำที่นี่ให้เรียบร้อย ไม่ต้องไปที่อื่น เพราะที่อื่นไม่สามารถคุมคนได้..."

"... การก่อสร้างเอาแค่นี้..."

**16) วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ทรงพระราชทานแนวทางดำเนินงานของ
อพ.สธ. เพื่อเข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่**

ทรงพระราชทานพระราโชวาท ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ
ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ณ ห้องประชุม สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต

"ข้าพเจ้ายินดีและขอบคุณทุกท่านที่มาพร้อมกันในวันนี้ ดังที่ได้ทราบแล้วว่า
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ดำเนินมา 10 ปีแล้ว ซึ่งที่ผ่านมา
เห็นได้ชัดว่ามีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานในลักษณะ ใกล้เคียงกัน แต่หน่วยงานใดหน่วยงาน
หนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งจะทำ ครอบคลุมให้ประสบผลสำเร็จนั้นทำได้ยาก ต้องร่วมมือ
ร่วมใจและวางแผน ร่วมกัน ตกผลึกกันให้แน่นอนว่าใครจะทำอะไร เพื่อให้การศึกษามีมาตรฐาน
เกิดความสมบูรณ์ในการศึกษาวิจัย เกิดความก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการ การประชุม
ในครั้งนี้เป็นการต่อเนื่องให้เห็นว่าโครงการแบบนี้ใช้ว่าจะสำเร็จในเวลาสั้นๆ ที่ต้องมีโครงการใน
ระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง โดยที่ขณะนี้อยู่ใน ระยะ 5 ปีที่สาม และจะมีระยะต่อไป การประชุม
นี้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพิ่มพูนความรู้ระดับนักวิชาการ ได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้
สถาบันต่าง ๆ มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่างๆ และบุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงาน ที่
ศึกษาพืชพรรณต่างๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้
รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ และเพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่างๆ บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้
สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการให้
ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้ ทำให้เห็นว่าโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้
กลายเป็นศูนย์รวมของผู้มีความรู้ ความสามารถ และเสียสละ พร้อมทั้งจะเป็นพลังที่สำคัญของ
แผ่นดิน เกิดประชาคมวิจัยและวิชาการที่มีศักยภาพสูง งานของโครงการฯ ในปัจจุบันได้เกี่ยวข้องกับ
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่เฉพาะแต่พืชเท่านั้น สิ่งมีชีวิตเช่น หิน ดิน แร่ และ
สิ่งมีชีวิตแทบทุกประเภทก็อยู่ในเป้าหมายด้วย เช่นกัน ทั้งหมดล้วนมีผลกระทบต่อความ
แนวทางการดำเนินงานอพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554-กันยายน พ.ศ. 2559)

อยู่รอดของชาติ และประการที่สำคัญที่สุดคือการร่วมงานของผู้คนจากหลายสถาบันที่มีทั้ง ธรรมชาติของการทำงาน ที่เหมือนกันและต่างกัน แต่มาทำงานด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการ ร่วมสนองพระราชดำริ ในการเรียนรู้ทรัพยากร การใช้ประโยชน์ และการสร้างจิตสำนึกของคน ในชาติ ซึ่งจะนำไปสู่บรรณผลที่ยั่งยืน การปฏิบัติที่กำลังดำเนินอยู่ ในขณะนี้ เป็นการสร้าง วัฒนธรรมใหม่ของการทำงาน หวังว่าทุกคนคงได้รับประโยชน์ในการมาร่วมประชุมในครั้งนี้ ทั้ง คณาจารย์ นักวิจัย ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องมีความสุขสวัสดิ์ทั่วกัน”

17) วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2547 ทรงมีพระราชวินิจฉัยในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1. ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
2. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (แปลง 905)

18) วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 พระราชวินิจฉัย ITPGR

ทรงมีพระราชวินิจฉัย จากสถานการณ์ที่มีผลจากอนุสัญญาความหลากหลายทาง ชีวภาพ และสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร ที่ รล 0008/3133 ลงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ในเรื่อง “สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย พันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร (ITPGR)”

“...หากผลการวิจัย และประชาพิจารณ์ ประเทศไทยยังไม่พร้อม ก็ขอให้ชะลอไป ก่อน ระหว่างนี้ ขอให้นักวิชาการทุกฝ่ายร่วมมือกัน เตรียมคนให้พร้อมโดยเร่งด่วน เพราะวันที่ จำเป็นต้องรับการนี้ ต้องมาถึงสักวันหนึ่ง....”

19) วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่อง DNA Fingerprint

ทรงมีพระราชกระแส ในเรื่อง “การดำเนินการ ให้มีการทำ DNA Fingerprint” ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร เวลาประมาณ 16.00น. กับนายพรชัย จุฑามาศ ความว่า

“ ได้ไปกับ สมศ. (สำนักมาตรฐานการศึกษา) มา เห็นว่าโรงเรียนยังสัมพันธ์กับ ชุมชนน้อย ทำอย่างไร ให้ชุมชนมาให้โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียน ช่วยในการอนุรักษ์พันธุกรรม พืช และให้มีการทำ DNA Fingerprint ในโรงเรียน”

20) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ทรงพระราชทานแนวทางดำเนินงานของ อพ.สธ. เพื่อเข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่

พระราชทานพระราชโองการในพิธีเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากร

ไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว” ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาพบกับท่านทั้งหลายอีกวาระหนึ่งในวันนี้ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินงานมาถึงปีนี้เป็นปีที่ 12 โครงการฯ ร่วมแรงร่วมใจกับหน่วยงานและสถานศึกษา หลายหน่วยงาน หลายสถาบัน ปฏิบัติงานด้านศึกษาและอนุรักษ์พันธุ์พืชต่างๆ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และรวบรวมผลการศึกษาวิจัยไว้เป็นหลักฐานเป็นศูนย์รวมข้อมูลทางพันธุกรรมพืชที่สถาบันการศึกษาต่างๆ และผู้สนใจสามารถเข้าร่วมใช้ฐานข้อมูลได้ ปัจจุบันงานของโครงการฯ มิได้จำกัดเพียงศึกษาอนุรักษ์พันธุ์พืชเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างไปถึงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย เช่น ดิน หิน แร่ และสิ่งมีชีวิตทุกประเภท ทุกสิ่งที่กล่าวมาล้วนแต่มีความเกี่ยวพันกัน สิ่งหนึ่งสิ่งใดขาดไปก็จะกระทบต่อการดำรงอยู่ของชาติและประชาชน นอกจากศึกษาสภาวะของทรัพยากรธรรมชาติแล้ว การให้ความรู้แก่ประชาชนก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างเหมาะสม วิธีสงวนรักษา เพื่อทุกคนจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน อย่างยั่งยืนตลอดไป การประชุมครั้งนี้มีคณาจารย์ นักวิจัย นักเรียน นักศึกษา และเกษตรกรจำนวนมาก เข้าร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็น ข้าพเจ้าหวังว่าทุกท่าน จะได้รับประโยชน์จากการประชุมโดยทั่วกัน”

21) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่องพันธุกรรมเห็ด

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว”

ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ทรงมีพระราชกระแสกับนายพรชัย จุฑามาศ ระหว่างเสด็จ ทอดพระเนตรนิทรรศการสรุปของหน่วยงาน ส่วนราชการ ที่สนองพระราชดำริ บอร์ดนิทรรศการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระราชกระแสโดยสรุป

“ให้ทำเรื่องพันธุกรรมเห็ด มีพระสหายทำงานร่วมกับต่างประเทศ ข้อมูลและพันธุกรรมเห็ด ถูกลำเอามาไปหมด”

22) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชวินิจฉัยในเรื่องพื้นที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว”

ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 19 - 25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ทรงมีพระราชกระแสกับนายพรชัย จุฑามาศ ระหว่างเสด็จทอดพระเนตรพื้นที่บริเวณแปลงเกษตรอินทรีย์

พระราชกระแสโดยสรุป

“เรื่องพื้นที่ค่อยๆทำไป เรื่องเกษตรมีคนทำกันหลายคน อาชีพเกษตรค่อยๆกัน
ให้ไปเจรจากับโรงเรียนจิตรลดา เรื่องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน”

**23) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ในเรื่องพิธีภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและ
ทะเลไทย**

ทรงมีพระราชกระแสกับรองผู้บังคับการหน่วยสงครามพิเศษทางเรือ ระหว่าง
เสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการ พิธีภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ในวันที่ 19 ตุลาคม
พ.ศ. 2548 ในงานการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว
ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลอง
ไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ความว่า

“พิธีภัณฑ์นี้ทหารเรือจะดูแลเองใช่หรือไม่ ”

24) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่องเกาะแสมสาร

ทรงมีพระราชกระแสกับผู้ร่วมโต๊ะเสวยในส่วนกองทัพเรือ พระราชทานให้กับ
ผู้แทนผู้บัญชาการทหารเรือ (พลเรือเอกกำธร พุ่มหิรัญ) และผู้ร่วมโต๊ะเสวย อาทิ เลขาธิการ
พระราชวัง (นายแก้วขวัญ วัชโรทัย) กรรมการที่ปรึกษาโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ฯพณฯ องคมนตรี อำพล เสนาณรงค์ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร)
เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้ว่า
ราชการจังหวัดนครราชสีมา ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ โต๊ะเสวยพระ
กระยาหารกลางวัน ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ ศูนย์ฝึกอบรม โครงการอนุรักษ์
พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
นครราชสีมา

พระราชกระแสโดยสรุป

“ไม่ควรมีสิ่งก่อสร้างเพื่อการพักผ่อนบนเกาะแสมสาร ”

“ทรงรับทราบการจัดประชุมวิชาการและนิทรรศการ ครั้งต่อไปในปี พ.ศ.2550
ในเรื่อง “ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน” ที่พิธีภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย
อำเภอสีคิ้ว จังหวัดชลบุรี และจะเปิดพิธีภัณฑ์ให้ประชาชนเข้าชม ”

**25) วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2550 พระราชโฆวาทให้ตระหนักในการอนุรักษ์
ทรัพยากรอื่น ๆ นอกเหนือจากพรรณพืช**

ทรงพระราชทานพระราชโอรสให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน และ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ ต. แสมสาร อ. สัตหีบ จ. ชลบุรี

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน ที่จัดขึ้นในวันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบว่า งานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ขยายไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ขอขอบใจหน่วยงานทุก ๆ หน่วยที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานของโครงการก้าวหน้าไปด้วยดี ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่มีความสมบูรณ์มาแต่โบราณกาล ด้วยเหตุที่มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายทั้งพืช สัตว์ และแร่ธาตุ สมดังคำที่กล่าวว่า “ทรัพยากรในดินสิ้นในน้ำ” ทรัพยากรเหล่านี้ให้คุณประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนทุกหมู่เหล่า ในด้านการยังชีพ อีกทั้งสร้างภาวะสมดุลให้แก่สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติทุก ๆ สิ่งมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน หากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หหมดสิ้นสูญไปก็จะส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ ต่อสภาวะแวดล้อม และท้ายที่สุด ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของเราพวกเราทุกคน ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ เราทุกคนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันปกป้องรักษาทรัพยากรอันมีค่าให้ดำรงอยู่ ช่วยกันปลูกฝังและสืบทอดเจตนารมณ์เรื่องการอนุรักษ์ให้แก่อนุชน เพื่อให้ประเทศของเรายังมีทรัพยากรที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่มหาชนสืบเนื่องต่อไป ได้เวลาอันควรแล้วข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน” ณ บัดนี้ ขอให้งานบรรลุผลสำเร็จสมดังที่มุ่งหมายไว้ทุกประการ และขอให้ทุกท่านประสบแต่ความผาสุกสวัสดิ์โดยทั่วกัน”

26) วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2551 พระราชโอรสเนื่องในงานประชุมสภาสหภาพอนุรักษ์สากลครั้งที่ 4

ณ ศูนย์การประชุมนานาชาติบาเซิลนา นครบาเซิลนา ประเทศสเปน
แปลจากพระราชดำรัสภาษาอังกฤษดังความตอนหนึ่งว่า

“หัวข้อการประชุมนี้ คือ “โลกหลากหลายและยั่งยืน” ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและแนวทางอันหลากหลายที่จะรับมือกับปัญหาที่เราประสบในปัจจุบัน แต่แท้ที่จริงแล้วเราต่างมีเป้าหมายอย่างเดียวกัน นั่นคือ เราต้องการรักษาโลกใบนี้ไว้ให้ได้ ทุกท่านทราบดีว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญต่อการลดความยากจนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระนั้นเรายังประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติครั้งแล้วครั้งเล่า ที่ทำให้สูญเสียชีวิต ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพจำนวนมาก เรายังเห็นการเติบโตที่ไม่ยั่งยืนทั้งในเมืองและในชนบท อีกทั้งความยากจนก็ยังคงเป็นปัญหาของโลก ดังนั้น เราจึงต้องพยายามมากขึ้นโดยเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ เราทำได้อย่างไร ข้าพเจ้าได้เคยเห็นวิธีการต่าง ๆ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในช่วง 4-5 ทศวรรษที่ผ่านมา คนส่วนใหญ่มองพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพียงแค่งานพัฒนาหรือพัฒนาชนบท แท้ที่จริงแล้วทรงเห็นเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะเป็นกุญแจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ข้าพเจ้าจะขอยกเพียงบางตัวอย่างมากแล้ว ณ ที่นี้

ด้านการอนุรักษ์น้ำ ทุกชีวิตต้องพึ่งพาน้ำ พระราชกรณียกิจด้านชลประทาน ก็เพื่อให้มีน้ำใช้ในครัวเรือนและเพื่อการเกษตร การควบคุมน้ำท่วม ก็เพื่อมิให้น้ำส่วนเกินไปทำลายสิ่งแวดล้อม ทรงมีวิธีการจัดการน้ำมากมาย อาทิ การสร้างเขื่อนขนาดเล็กรายอย่างเป็นระบบ การทำฝนหลวงเพื่อนำน้ำในบรรยากาศมาใช้ การจัดการน้ำที่ดี ช่วยเจือจางและขับไล่น้ำเสียออกไป ส่วนน้ำเสียก็สามารถกลับคืนเป็นน้ำดีได้ โดยใช้วิธีการกรองทางชีวภาพและวิธีกลอื่น ๆ ครั้งหนึ่งเกิดไฟป่าบริเวณป่าพรุ ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่พิเศษมาก ทรงดับไฟด้วยการทำฝนเทียมโดยให้ตกในแหล่งน้ำที่จะไหลเข้าสู่ป่าพรุ ด้านการอนุรักษ์ดิน ปัญหาการกัดเซาะและดินถล่ม สามารถป้องกันได้ด้วยการทำแปลงขั้นบันได โดยปลูกพืชท้องถิ่นและหญ้าแฝก ที่มีระบบรากที่ยาวและแข็งแรง ทรงมีวิธีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในการจัดการกับดินที่มีปัญหา เช่น การใส่สารอินทรีย์เพื่อปรับปรุงดิน การแก้ไขดินเป็นกรดเนื่องจากซัลเฟต โดยแก้ไขที่ต้นเหตุ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อปรับปรุงดินดานที่แข็งมากแม้กระทั่งศิลาแลง เพราะรากของหญ้าแฝกแข็งแรงมาก สามารถชอนไชดินที่แข็งได้ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ถ้าเราไม่ไปทำลายป่า ป่าก็จะสามารถฟื้นฟูได้เอง เราคงไม่มีวันที่จะมีเจ้าหน้าที่จำนวนมากพอที่จะเฝ้าป่าได้ทุกจุด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนในท้องถิ่นที่จะช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติอันมีคุณค่ายิ่ง หากได้รับน้ำจากเขื่อนที่ควบคุมปริมาณน้ำได้ และปลูกต้นอ่อนของพืชท้องถิ่น โดยเฉพาะไม้ผล ไม้ที่เป็นพลังงานและไม้สำหรับการก่อสร้าง ป่าจะกลับเป็นป่าสมบูรณ์ได้ และป่าที่สมบูรณ์จะอนุรักษ์น้ำ รวมทั้งเป็นแนวฉนวนที่กันไฟป่าได้ด้วย ในระยะแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอนุรักษ์ต้นยางนา เมื่อ ค.ศ. 1960 ทรงเก็บรวบรวมเมล็ดจากป่า นำมาปลูกในสวนจิตรลดา ปัจจุบันต้นยางนาเจริญแพร่พันธุ์ได้ดี แต่ในที่ซึ่งเคยเก็บเมล็ดมาก็ไม่พบต้นยางนาเหลืออยู่แม้แต่ต้นเดียว ความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถอนุรักษ์ได้ทั้งในห้องทดลองและในแหล่งธรรมชาติ โดยมีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ข้าพเจ้าไม่มีเวลาที่จะกล่าวถึงการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและจุลินทรีย์ ด้านการทำแผนที่ ตัวอย่างสุดท้ายคือการทำแผนที่ นักวางแผนจะต้องทราบว่ายูทิลิตี้ทั้งหลายมีอยู่จริงในจุดใดบ้าง ต้องรู้ว่าน้ำไหลไปทางทิศใด ภูมิประเทศมีระดับความสูง ความลาดชันเท่าใด เราต้องรู้ประเภทของหินดิน และพืชจากแผนที่เหล่านี้ เราอาจใช้ภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อให้ข้อมูลขณะปัจจุบันได้อีกด้วย”

27) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2552 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาท ให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย และ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย” ที่จัดขึ้นในวันนี้

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหน่วยงานราชการหลายฝ่ายที่เห็นว่างานของโครงการเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและประเทศชาติ ทำให้โครงการสามารถขยายงานศึกษาค้นคว้าออกไปอย่างกว้างขวาง สอนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเต็มที่เช่นในปัจจุบันโครงการปฏิบัติงานศึกษาวิจัยและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีการส่งเสริมให้โรงเรียนในท้องถิ่นต่างๆ จัดทำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อนักเรียนจะได้ศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติประจำท้องถิ่นของตน และใช้สวนพฤกษศาสตร์เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ ปลูกฝังให้นักเรียนรักธรรมชาติ รักท้องถิ่น และเป็นกำลังช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานของโครงการในปัจจุบันมิใช่เพียงอนุรักษ์พันธุกรรมพืชเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ทั้งบนบกตามเกาะแก่งต่างๆ ลงไปจนถึงในท้องทะเล ที่ทางกองทัพเรือรับเป็นผู้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จ เห็นได้จากการที่สามารถจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ที่อำเภอสัตหีบ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก และศูนย์ล่ายพิมพ์ ดี เอ็น เอ ที่จะเปิดในวันนี้นับเป็นความสำเร็จที่น่าปลื้มใจอีกขั้นหนึ่ง

ข้าพเจ้ายินที่ได้ทราบว่า การประชุมครั้งนี้มีหน่วยราชการ สถานศึกษา และเครือข่ายเกษตรกรเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก หวังว่าท่านทั้งหลายจะได้รับความรู้จากการประชุมครั้งนี้ และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนของตนได้เป็นอย่างดี

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : ผืนสุวิณีใหม่ในฐานไทย” ณ บัดนี้ ขอให้งานบรรลุผลสำเร็จดังวัตถุประสงค์ทุกประการ และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในวันนี้ ประสบแต่ความสุขความเจริญสืบไป

28) วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2553 พระราชวินิจฉัยและพระราชทานแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

นายพรชัย จุฑามาศ รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำ พลเอก เสถียร เพิ่มทองอินทร์ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยและคณะ ทูลเกล้าฯ ถวายแผนแม่บทการดำเนินงาน อพ.สธ. ในพื้นที่กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และขอพระราชทานพระราชวินิจฉัย ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา สรุปความว่า

1. พื้นที่ของทางภาคตะวันตกมีสภาพเป็นเขาหินปูน และพืชพรรณธรรมชาติ มีความพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ควรมีการเฝ้าระวัง ไม่ให้มีคนมาตัดไม้ จัดทำทะเบียนพิกัดต้นไม้ รวบรวมพันธุกรรมพืช นำมาบันทึกไว้
2. ทรงยกตัวอย่างการดูแลพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืช อพ.สธ. ของกองทัพเรือ พร้อมทั้งกล่าวชมเชยว่าดูแลดี
3. พื้นที่ กกส.สทพ.นทพ. มีพื้นที่มาก ให้ปฏิบัติตอนนี่คือการเก็บรักษาพื้นที่และทำการสำรวจอย่างเดียว

4. พลเอก เสถียร เพิ่มทองอินทร์ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ให้คำยืนยัน รับสนองพระราชดำริจะดำเนินการตามแผนแม่บทที่ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย

29) วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2553 พระราชทานกับหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
พระราชทานแนวทางให้ขยายพันธุ์ค้างคาวคุณกิตติ

30) วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงาน
สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อ.พ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ที่จัดขึ้นในวันนี้

โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เนื่องด้วยในหลาย ๆ โรงเรียนมีพืชพรรณหลายชนิด บางชนิดเป็นไม้หายากหรือเป็นไม้เฉพาะถิ่น ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นแหล่งศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ประโยชน์ในด้านการศึกษาเบื้องต้น คือการฝึกฝนเด็กให้รู้จักสังเกตพืชพรรณไม้ต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบตัวเด็กเอง ฝึกให้ค้นคว้าหาข้อมูลทั้งจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และสืบถามหาคำตอบจากผู้ใหญ่ในชุมชน เด็กและผู้ใหญ่เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันจะมีผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน นอกจากนี้เด็กจะได้ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จักออกความเห็น ฟังความเห็นของผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรักท้องถิ่นและสมบัติที่มีในท้องถิ่นตั้งแต่ยังเยาว์วัย เมื่อเจริญเติบโตต่อไปก็จะเป็นที่พึ่งของถิ่นฐานและชาติบ้านเมืองได้

ข้าพเจ้าขอขอบใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายที่ร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นอันดีมาตลอด หากปราศจากความร่วมมือร่วมใจกันของท่านทั้งหลาย โครงการนี้ก็มิอาจสำเร็จเรียบร้อยหรือเจริญก้าวหน้าด้วยดีได้

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ขออำนาจพรให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ ทั้งขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาประชุมพร้อมกันในวันนี้ประสบความสำเร็จความสุขสวัสดิ์จงทั่วกัน”

31) วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2554 พระราโชวาทในเรื่องความสำคัญต่อการใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในเรื่องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างจิตสำนึกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาเรียนรู้โดยงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานเปิดงานจัดการประชุมนานาชาติ “การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10” (10th Meeting of the High Level Group on

Education for All หรือ EFA) จัดขึ้นวันที่ 22 - 24 มีนาคม พ.ศ. 2554 ที่โรงแรมรอยัลคิลฟ บีช รีสอร์ท จ.ชลบุรี ทรงมีพระราชดำรัสเมื่อเวลา 16.30 น. โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นางอิรินา โบโกวา ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ องค์การยูเนสโก พร้อมผู้บริหารระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงผู้นำด้าน การศึกษาของชาติสมาชิกองค์การยูเนสโก ที่มาเข้าร่วมการประชุมจาก 34 ประเทศทั่วโลก ให้ ผู้เข้าร่วมประชุมในการประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 ณ โรงแรมรอยัล คิลฟบีช พัทยา จังหวัดชลบุรี แปลจากพระราชดำรัสภาษาอังกฤษดังความตอนหนึ่งว่า

“... ที่กรุงปักกิ่งเมื่อปี 2548 ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาเพื่อปวงชนอย่าง แะยิ่งขั้น เห็นได้จากผลงานของข้าพเจ้าตลอด 30 ปีที่ผ่านมาและที่จะทำต่อไปในอนาคต นานา ประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทย มีความก้าวหน้าด้วยดีในการดำเนินการตามเป้าหมายทั้ง 6 ข้อ ของหลักการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีในความสำเร็จดังกล่าว ช่วงยี่สิบ ปีที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั่วโลก ก่อให้เกิดปัญหาและวิกฤติใหม่ ๆ ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต เรากำลังเผชิญหน้าการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมสิ่งแวดล้อม ความสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานน้ำมันและถ่านหินที่ลดน้อยลง โครงสร้างทาง ประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุและการขยายชุมชนเมืองอย่างรวดเร็วในหลายประเทศ ได้นำไปสู่ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในเวลาอันสั้น ช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงที่ รวดเร็วทั่วโลก ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ เขตร้อน ซึ่งอุดมด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและธัญญาหาร ดังนั้นในอนาคตความมั่นคง ทางอาหารของโลกอาจอยู่ในภาวะสุ่มเสี่ยง นานาชาติได้ปรึกษาหารือกันและทำความตกลงที่จะ ช่วยกันชะลอความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว การประชุมต่างๆ ล้วนแต่ระบุว่า การศึกษา คือกุญแจสำคัญ สองทศวรรษผ่านไปแล้ว จากนั้นไปการศึกษาเพื่อปวงชน มีภารกิจสอง ประการ ประการแรก คือ การยืนยันหลักทั้ง 6 ข้อ ที่เกี่ยวกับสิทธิของมนุษย์ทุกคนที่จะ ได้รับการศึกษาพื้นฐาน ประการที่สอง คือ ความรับผิดชอบของทุกคนในฐานะพลเมืองโลกที่ จะต้องร่วมรับผิดชอบปัญหาของโลก ดังนั้นการศึกษาเพื่อปวงชน จึงมิใช่เป็นเพียงการรู้ หนังสือและทักษะเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความรู้ ทักษะและความใส่ใจปัญหาของโลกด้วย กว่า 30 ปีที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้สอดแทรกหลักการดังกล่าวในกิจกรรมการเรียนรู้หลาย รูปแบบให้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่ห่างไกลตลอดมา อาทิ มีบทเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใน และนอกหลักสูตร ในแต่ละโรงเรียนนักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อ ผลิตอาหารบริโภคกันเอง นักเรียนจะเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการน้ำ พลังงาน และขยะ เพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของตน แต่ละโรงเรียนจะมีสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียนโดยเฉพาะพืชและพันธุ์ไม้ท้องถิ่น กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนรักธรรมชาติ และสนใจอย่างจริงจังเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ กรรมและสิ่งแวดล้อมกล่าวคือ นักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้และปฏิบัติตามทฤษฎีเศรษฐกิจ พอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การศึกษาสามารถสร้างความตระหนักรู้ ทักษะที่ จำเป็น และนิสัยให้แต่ละบุคคลสามารถรับมือกับปัญหาเหล่านั้นทั้งส่วนตัว ครอบครัวและ

ชุมชน ส่วนผู้ที่มิใช่ทักษะวิชาชีพในระดับสูงขึ้นก็จำเป็นต้องเรียนรู้ว่าองค์กรของเขาควรจะมีส่วนช่วยเหลือสังคมอย่างไร...”

32) วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ และ เปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อ. เมือง จ. นครราชสีมา

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง ในวันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบรายงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้ขยายไปถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากร อาทิ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางชีวภาพ ครอบคลุมไปถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านการดำรงรักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพที่ดี และด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ตั้งใจสืบสานกันมาให้ดำรงอยู่และเกื้อกูลประโยชน์แก่คนรุ่นนี้และรุ่นต่อไป ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ แต่ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการเป็นเหตุให้ทรัพยากรอันอุดมพร่องไปอย่างน่ากังวล โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ นอกจากดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากร ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เยาวชนและบุคคลทั่วไป เห็นคุณค่าของทรัพยากรสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความรักในท้องถิ่น ทั้งเต็มใจที่จะเข้าร่วมในการบำรุงรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาประจำถิ่นของตนให้คงอยู่ในส่วนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาที่จะเปิดในวันนี้ก็เชื่อว่าจะทำหน้าที่เป็นแหล่งศึกษาเพิ่มพูนสติปัญญาให้แก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี เยาวชนจะสามารถมาเรียนรู้ และทำความเข้าใจภาพรวมของธรรมชาตินอกเหนือจากเรียนในชั้นเรียน ความรู้และความเข้าใจจะเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความสำนึกด้านอนุรักษ์ในจิตใจของเยาวชนในภายหน้า เยาวชนเหล่านี้จะเป็นแรงสำคัญในการดำรงรักษาทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืนเอื้ออำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ชนในชาติได้ทุกรุ่น

ข้าพเจ้าขอขอบใจทุกหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ อย่างดียิ่งมาตลอด หากทุก ๆ ฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกันเช่นนี้ก็เป็นที่มั่นใจได้ว่า การดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชาติจะประสบผลสำเร็จและอำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวมสืบต่อไป ได้เวลาอันควรแล้วข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ ณ บัดนี้ ขอให้การประชุมบรรลุจุดมุ่งหมายจงทุกประการและขอให้ท่านทั้งหลายที่มาพร้อมกันในที่ประชุมนี้ ประสบแต่ความสุขกายสุขใจ อันเป็นผลสืบเนื่องจากกุศลจิตของทุก ๆ ท่านตลอดไป”

33) วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2555 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 2 ในงาน อพ.สธ.-แม่โจ้ : ภูมิปัญญาเกษตรแห่งแผ่นดิน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

“ข้าพเจ้ายินดีที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดงานแสดงภูมิปัญญาด้านการเกษตร และงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชขึ้นพร้อมกัน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาด้านการเกษตร ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน ด้วยเหตุที่ในยุคปัจจุบันคนจำนวนมากมักมองว่าโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยิ่งยวด ด้วยวิวัฒนาการใหม่และเทคโนโลยีอันทันสมัย จนอาจหลงลืมใส่ใจสิ่งดีงามที่มีมาแต่เดิมที่บรรพบุรุษสร้างสมมาด้วยภูมิปัญญา เมื่อพิจารณาโดยถ่วงอาก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าความเจริญที่เห็นเป็นไปอย่างถูกต้องทางหรือไม่ งานที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดขึ้นในครั้งนี้ สะท้อนภาพชีวิตตามวัฒนธรรมเกษตร และภูมิปัญญาเกษตรพื้นบ้านของชาวล้านนา ผู้เข้าชมงานซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่ จะสามารถมองเห็นและเข้าใจเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน เห็นวิถีชีวิตที่แฝงปรัชญาความพอเพียง และความรู้ของบรรพบุรุษที่เป็นรากเหง้าของปัจจุบัน ส่วนที่ดั่งงามที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ตั้งใจแสดงออกในงานนี้ จะทำให้ผู้มีโอกาสได้ชมงานเกิดความรู้สึกรักใคร่ ความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ และความรู้สึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดอันอาจนำไปสู่ความคิดที่จะพัฒนาสังคมตลอดจนประเทศชาติโดยอาศัยรากเหง้าเดิมเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืนและถูกต้องทาง ในส่วนกิจกรรมอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่มีต่อเนื่องกันมานาน ก็หวังจะให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนที่ยังอยู่ในวัยเรียน ในแง่การศึกษา ส่งเสริมให้เกิดความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่น และความภาคภูมิใจที่ตนได้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรอันมีค่าของท้องถิ่นและของประเทศชาติ ข้าพเจ้าขออำนวยพรให้งานทุกสิ่งทุกประการที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จะจัดขึ้นในวันนี้ บรรลุผลสำเร็จอย่างสูงสุดสมดังที่ตั้งความหวังไว้ และขอให้ท่านทั้งหลายที่มาประชุมกันในวันนี้ถึงพร้อมด้วยความสุขความสมบูรณ์ ความเจริญก้าวหน้าในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ จงทุกเมื่อทั่วกัน”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1) วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ทรงให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อชนรุ่นหลัง

พระราชดำรัสในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม หัวข้อ แนวทางการอนุรักษ์เชิงบูรณาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จัดโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ดังความตอนหนึ่งว่า

“.....ความเจริญก้าวหน้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน มีผลกระทบให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของคน และสภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ชุมชนที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตตามแบบอย่างที่มีมาแต่เดิม ในปัจจุบันแทบไม่มีเหลือให้ชนรุ่นหลังได้ซึมซับความงามของวัฒนธรรมที่ตกทอดมาแต่อดีต ชุมชนเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีของคำว่าความพอเพียง คนในชุมชนพึ่งพาอาศัยกันได้ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีชนบประเพณีอันดีงาม ภูมิปัญญาชาญฉลาด ชุมชนลักษณะนี้มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจ เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ปัจจุบันมีให้เห็นเพียงไม่กี่แห่ง หากไม่ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ก็จะสูญสลายไปอย่างน่าเสียดาย....”

2) วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ทรงให้เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

พระราชดำรัสในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พ.ศ. 2551 ณ หอประชุมศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ดังความตอนหนึ่งว่า

“....พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นที่เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของ บันทึกเรื่องราว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ การที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนมากจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศมาร่วมกิจกรรมกันในครั้งนี้ เป็นโอกาสอันดีที่ผู้เข้าชมงานจะได้ศึกษาข้อมูลความรู้เบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่งได้ในคราวเดียว ขณะเดียวกันผู้ดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นก็จะได้เรียนรู้ลักษณะความคล้ายคลึงหรือแตกต่าง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือเพื่อพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้ก้าวหน้า สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั้งในและนอกท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็งยั่งยืน...”

3) วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ทรงให้อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย “ยางรัก”

พระราชดำรัสในการประชุมวิชาการนานาชาติ ศึกษายางรักเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “Study of Oriental Lacquer Initiated by H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn for Revitalization of

Thai Wisdom” โดยกรมศิลปากร กรมป่าไม้ และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ณ ห้องประชุม โรงแรมอิมพีเรียล ควีนส์ปาร์ค ดังความตอนหนึ่งว่า

“...คนในซีกโลกตะวันออกหลายเชื้อชาติรู้จักนำยางรักมาใช้ประโยชน์มานานนับพัน ๆ ปีทั้งในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การใช้ยางรักเคลือบพื้นไม้ให้สวยงามคงทน หรือภาชนะสานให้บรรจุของเหลวได้ และใช้ในงานศิลปะ คนไทยก็ใช้อย่างรักเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างสรรค์งานประณีตศิลป์ขั้นสูงมาเป็นเวลานาน งานลงรักปิดทอง เขียนลายรดน้ำ งานช่างประดับมุก ประดับกระจก หรืองานหัตถกรรมทั่วไป เช่น การทำเครื่องเขิน ล้วนต้องใช้อย่างรักคุณภาพดีเป็นองค์ประกอบสำคัญ ยางรักที่ดีควรเป็นยางรักธรรมชาติที่มีคุณภาพ ซึ่งนับวันจะขาดแคลน เพราะไม่รักมีน้อยลง เป็นเหตุให้มีการใช้สารเคมีเจือปน ทำให้ยางรักมีคุณภาพต่ำ ไม่คงทน ใช้งานได้ไม่ดี การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์รัก ส่งเสริมการปลูกไม้รักสายพันธุ์ที่ให้อย่างรักคุณภาพสูงในท้องถิ่นที่มีภูมิประเทศเหมาะสม จะเป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางหลายสถานในระยะยาว เป็นการแก้ต้นเหตุแห่งปัญหา อันจะช่วยให้การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาและศิลปะไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน...”

4) วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ทรงให้อุรักษ์ภูมิปัญญาไทย “ผ้าไหม”

พระราชดำรัสในงานประชุมสัมมนาวิชาการหม่อนไหมอาเซียน และงานตรานกยูงพระราชทาน สืบสานตำนานไหมไทย ครั้งที่ 5 ประจำปี พ.ศ. 2553 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมนานาชาติอิมแพค เมืองทองธานี ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ผ้าไหมเป็นสินค้าสำคัญมาแต่โบราณกาล ในเส้นทางแพรไหมอันลือชื่อ ผ้าไหมเป็นสายใยที่เชื่อมโยงซีกโลกตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน นำผู้คนจากทั้งสองซีกโลกมาพบปะทำความรู้จัก ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ระหว่างกัน ผ้าไหมเป็นเครื่องหมายบ่งบอกความเจริญ ความมีอารยธรรมและภูมิปัญญาของชนชาตินั้น ๆ ผ้าไหมจึงมิได้มีความหมายเพียงเป็นอาภรณ์ประดับกาย หรือความหมายทางเศรษฐกิจเท่านั้น

ในประเทศไทย ผ้าไหมก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต คนไทยรู้จักปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมใช้มาเป็นเวลานาน ลวดลายผ้าในแต่ละภูมิภาคมีอัตลักษณ์ประจำถิ่น เมื่อพิจารณาจะสามารถเชื่อมโยงไปถึงวิถีชีวิตของผู้คน จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นผู้นำในการใช้ผ้าไหมที่ราษฎรเป็นผู้ทอ ทรงส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และวิธีการทอผ้าไหมของราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีความสวยงาม มีคุณภาพดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวราษฎรเอง และยังเป็น การอนุรักษ์ภาคส่วนของวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ ปัจจุบันคนไทยนิยมใช้ผ้าไหมไทยกันแพร่หลาย ผ้าไหมไทยยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ทำรายได้ให้ประเทศชาติเป็นอันมาก...

กรอบการดำเนินงาน
และ
กิจกรรมของ อพ.สธ.

กรอบการดำเนินงานและกิจกรรมของ อพ.สธ.

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางและมาตรการดำเนินงานที่กำหนดไว้ จึงกำหนดกรอบการดำเนินงานของ อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559) โดยที่มีกรอบการดำเนินงานดังนี้

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาและด้านการบริหารจัดการของกรอบการเรียนรู้ทรัพยากร โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุน 3 กิจกรรมได้แก่

- 1.1 กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช
- 1.2 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช
- 1.3 กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

1.1 กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่มีแนวปฏิบัติให้มีพื้นที่ปกป้องพื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิม ให้มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ ในทุกเขตพรรณพฤกษชาติ ดำเนินงานนอกพื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (ยกเว้นกรมป่าไม้ นำพื้นที่มาสนองพระราชดำริในบางพื้นที่) ดำเนินการในพื้นที่ป่าธรรมชาติของส่วนราชการ ศูนย์วิจัย สถานีทดลอง สถาบันการศึกษา พื้นที่ที่ประชาชนร่วมกันรักษา จากนั้นมีการสำรวจขึ้นทะเบียนทำรหัสประจำต้นไม้ และทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ เช่น สัตว์และจุลินทรีย์ รวมถึงทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา สนับสนุนให้มีอาสาสมัครระดับหมู่บ้าน ซึ่งหากรักษาป่าดั้งเดิมไว้ได้ และทราบว่ามีทรัพยากรอะไรบ้าง จะนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่คนละพื้นที่กับพื้นที่ปกป้องพันธุ์กรรมพืช โดยเป็นการดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมภูมิปัญญา และรวมถึงสำรวจเก็บข้อมูลในเรื่องทรัพยากรกายภาพ ในพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนา เช่น จากการทำอ่างเก็บน้ำ ทำถนน เปลี่ยนแปลงจากป่าธรรมชาติเป็นพื้นที่เกษตรกรรม หรือการทำโรงงานอุตสาหกรรม การจัดทำบ้านจัดสรร ฯลฯ ซึ่งพันธุ์กรรมในพื้นที่เหล่านั้นจะสูญไป โดยได้ส่งเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร ออกสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์ไม้ที่กำลังจะสูญพันธุ์ หรือพันธุ์กรรมทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ ในรูปเมล็ด กิ่ง ต้น เป็นการดำเนินการนอก

พื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (ยกเว้นกรมป่าไม้ นำพื้นที่มาสนองพระราชดำริในบางพื้นที่) ในทั่วประเทศ

1.3 กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช โดยการนำพันธุ์กรรมไปเพาะและปลูกในพื้นที่ที่ปลอดภัย เช่น ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่มีอยู่ 6 ศูนย์ทั่วประเทศ ในพื้นที่ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองของกรมวิชาการ เกษตร พื้นที่ที่จังหวัดหรือสถาบันการศึกษา ที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ ตัวอย่างเช่นการเก็บรักษาในรูปเมล็ดและเนื้อเยื่อ สารพันธุ์กรรม ในธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา

2. กรอบการใช้ประโยชน์

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานศึกษาวิจัยใน อพ.สธ. ทั้งในด้านการพัฒนาและการบริหารจัดการให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ. ให้เป็นเอกภาพ สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน โดยบรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวพระราชดำริ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนดังนี้

2.1 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช

2.2 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช

2.3 กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช

2.1 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการศึกษาประเมินพันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำรวจเก็บรวบรวมและปลูกรักษาไว้ โดยมีการศึกษาประเมินในสภาพธรรมชาติ แปลงทดลองในด้านสัณฐานวิทยา ชีววิทยา สรีรวิทยา การปลูกเลี้ยง การขยายพันธุ์ การเขตกรรม สำหรับในห้องปฏิบัติการมีการศึกษาด้านโภชนาการ องค์ประกอบ รงควัตถุ กลิ่น การศึกษาขยายพันธุ์พืชโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชสำหรับพันธุ์พืชใหม่ ๆ การศึกษาด้านชีวโมเลกุล การวิเคราะห์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ และการใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เพื่อศึกษาคุณสมบัติ คุณภาพ ในทรัพยากรต่าง ๆ โดยนักวิจัย อพ.สธ. และความร่วมมือจากคณาจารย์นักวิจัย ของมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองต่าง ๆ ชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ที่ร่วมสนองพระราชดำริ

2.2 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. สวนจิตรลดา ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ บันทึกข้อมูลของการสำรวจเก็บรวบรวม การศึกษาประเมิน การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ รวมทั้งงานจัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง นอกจากนั้น

ยังรวมถึงฐานข้อมูลทรัพยากรอื่น ๆ นอกเหนือจากพันธูกรรมพีช เช่น ฐานข้อมูลของสัตว์ และ จุลินทรีย์ การจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ข้อมูลต่าง ๆ จากการทำงานในกิจกรรมที่ 1-4 โดยทำการบันทึกลงในระบบฐานข้อมูล เพื่อเป็นฐานข้อมูลและมีระบบที่เชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วประเทศ โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. **นำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธูกรรมพีชและทรัพยากรต่าง ๆ** โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ พัฒนาการทำศูนย์ข้อมูลฯ กำหนดรูปแบบในการทำฐานข้อมูล

2.3 กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธูกรรมพีช

เป็นกิจกรรมที่นำข้อมูลจากฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 ศูนย์ข้อมูลพันธูกรรมพีช ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประเมิน การสำรวจเก็บรวบรวม การปลูกรักษาพันธูกรรมพีชที่มี นำมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาและวางแผนพัฒนาพันธูกรรมพีช เพื่อให้มีพันธูตามความต้องการในอนาคต โดยเป็นการวางแผนระยะยาว 30 - 50 ปี สำหรับพันธูกรรมพีชลักษณะต่างๆ ที่เป็นที่ต้องการของ ช่วงเวลานั้น ๆ เป็นการพัฒนาโดยมีแผนล่วงหน้า เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้แผนพัฒนาพันธูกรรมพีช เป้าหมายแล้ว จึงนำทูลเกล้าถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรง มีพระราชวินิจฉัยและพระราชทานให้กับหน่วยงานที่มีศักยภาพในการพัฒนาปรับปรุงพันธูต่อไป

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษาและ บุคคลทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชพรรณไม้ และการอนุรักษ์พันธูกรรมพีชของ ประเทศ จนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์พันธูกรรมพีชที่ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทย โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนดังนี้

3.1 กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธูกรรมพีช

3.2 กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธูกรรมพีช

3.1 กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธูกรรมพีช

เป็นกิจกรรมที่จะสร้างจิตสำนึก ให้เยาวชน บุคคลทั่วไปให้เข้าใจถึงความสำคัญ และประโยชน์ของพันธูกรรมพีช ให้รู้จักหวงแหน รู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรของประเทศ ซึ่งพระราชทานพระราชดำริ ให้ดำเนินการกับเยาวชน โดยการฝึกอบรมให้เห็นประโยชน์ ความงดงาม เกิดความปิติที่จะทำ การอนุรักษ์ แทนที่จะสอนให้อุรักษ์แล้วเกิดความเครียด ในกิจกรรมนี้มี “งานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน” เป็นสื่อการเรียนรู้ งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นแหล่งรวบรวมพรรณไม้ที่มีชีวิต

มีที่เก็บพรรณไม้แห้งพรรณไม้ดอง มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้า มีการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งให้โรงเรียนเป็นที่รวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่นที่หายาก ใกล้เคียงพันธุ์ และเป็นที่ยอมรับปัญหาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังมีงานพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ เช่นพิพิธภัณฑ์พืช งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช โดยให้เยาวชนนั้นได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้ เห็นคุณค่า ประโยชน์ ความสวยงาม อันจะก่อให้เกิดสำนึกในการอนุรักษ์พรรณพืชต่อไป

3.2 กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมสนับสนุนงานของ อพ.สธ. ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของทุนสนับสนุน หรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. (กิจกรรมที่ 1-7) โดยอยู่ในกรอบของแผนแม่บท อพ.สธ. นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนได้สมัครเข้ามาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสาขาต่าง ๆ ตามความถนัดและสนใจ อพ.สธ. ดำเนินการประสานงานโดยมีคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาให้คำแนะนำ และให้แนวทางการศึกษา จัดตั้งเป็นชมรม ได้แก่ ชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. และชมรมคณะปฏิบัติการงานวิทยาการ อพ.สธ. ซึ่งจะเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้แก่เยาวชนและประชาชนชาวไทยต่อไป

สำเนาพระราชกระแส
เรื่องแผนการจัดการ
งบประมาณ อพ.สธ.

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
เลขที่รับ..... ๕๒ / ๕๑
วันที่..... ๑๓ ๑๒ ๕๕
เวลา.....

ที่ รล ๐๐๑๐/ ๕๒๗

สำนักราชเลขาธิการ

สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๓

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง แผนจัดการงบประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕

เรียน ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ

อ้างถึง หนังสือที่ พว ๐๐๐๑(อพ.) ๒๔๗๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ขอให้
นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับแผนจัดการ
งบประมาณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และปี พ.ศ. ๒๕๕๖
ตามแผนแม่บทในระยะ ๕ ปีที่ห้า (๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙) ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทแล้ว ทั้งนี้ มีพระราชกระแสให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาความเหมาะสม ซึ่งเห็นควรให้ อพ.สธ. กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระ-
ราชวินิจฉัยเกี่ยวกับแผนงบประมาณ ช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ของทุกปี หากมีกิจกรรมที่ไม่
สอดคล้องกับแนวพระราชดำริก็สามารถปรับแก้ไขได้ ก่อนที่จะนำเสนอสำนักงบประมาณเพื่อขอตั้ง
งบประมาณประจำปีในช่วงเดือนมกราคม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอประทานเสนอ

ล.ธ.ว. ในฐานะผู้อำนวยการ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ

เพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

การจะครบประการใดแล้วแต่จะโปรด

(นายพรชัย จุฑามาศ)

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี

โทร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๔๐ โทรสาร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๓๙

เว็บไซต์ www.ohm.go.th

ประกาศ อพ.สธ. แต่งตั้งคณะกรรมการ

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
โดยพระราชนุญาต
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**

ประกาศที่ อพ.สธ. 184/2555

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ประสบความสำเร็จเป็นผลประโยชน์แท้ และให้เป็นไปตามการปรับโครงสร้างหน่วยงานใหม่ ตามการปฏิรูประบบราชการ การนี้จึงแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดังต่อไปนี้

1.	เลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	ประธานกรรมการ
2.	ฯพณฯ อำพล เสนาณรงค์	กรรมการที่ปรึกษา
3.	ศ.ดร.ธีระ สูตะบุตร	กรรมการที่ปรึกษา
4.	รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ) เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก	รองประธานกรรมการ
5.	พระราชดำริ	กรรมการ
6.	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
7.	ผู้บัญชาการทหารเรือ	กรรมการ
8.	ผู้บัญชาการทหารอากาศ	กรรมการ
9.	ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	กรรมการ
10.	ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ
11.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ

12.	ผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการ
13.	ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์	กรรมการ
14.	ผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	กรรมการ
15.	ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	กรรมการ
16.	ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กรรมการ
17.	อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
18.	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
19.	อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
20.	อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
21.	อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
22.	อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
23.	อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
24.	อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
25.	อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	กรรมการ
26.	อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการ
27.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการ
28.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	กรรมการ
29.	อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
30.	อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ	กรรมการ
31.	อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ
32.	เลขาธิการสภาการศึกษา	กรรมการ
33.	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
34.	เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กรรมการ
35.	เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กรรมการ
36.	เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	กรรมการ
37.	เลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	กรรมการ
38.	เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
39.	ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
40.	ผู้อำนวยการศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ	กรรมการ
41.	ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ	กรรมการ

42.	ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)	กรรมการ
43.	ผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม	กรรมการ
44.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
45.	อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
46.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
47.	อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	กรรมการ
48.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	กรรมการ
49.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
50.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น	กรรมการ
51.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	กรรมการ
52.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล	กรรมการ
53.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการ
54.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
55.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร	กรรมการ
56.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
57.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง	กรรมการ
58.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการ
59.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	กรรมการ
60.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา	กรรมการ
61.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต	กรรมการ
62.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรรมการ
63.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ	กรรมการ
64.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	กรรมการ
65.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	กรรมการ
66.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	กรรมการ
67.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	กรรมการ
68.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	กรรมการ
69.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	กรรมการ
70.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	กรรมการ
71.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	กรรมการ

72.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	กรรมการ
73.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	กรรมการ
74.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	กรรมการ
75.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	กรรมการ
76.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	กรรมการ
77.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์	กรรมการ
78.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
79.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	กรรมการ
80.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	กรรมการ
81.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	กรรมการ
82.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	กรรมการ
83.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	กรรมการ
84.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	กรรมการ
85.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	กรรมการ
86.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	กรรมการ
87.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	กรรมการ
88.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	กรรมการ
89.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	กรรมการ
90.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	กรรมการ
91.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	กรรมการ
92.	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ	กรรมการ
93.	ผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	กรรมการ
94.	ผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	กรรมการ
95.	ผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
96.	ผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
97.	ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
98.	ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	กรรมการ
99.	ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	กรรมการ
100.	ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี	กรรมการ

101. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
102. ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย	กรรมการ
103. ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	กรรมการ
104. ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	กรรมการ
105. ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	กรรมการ
106. ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี	กรรมการ
107. ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	กรรมการ
108. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
109. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	กรรมการ
110. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์	กรรมการ
111. ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	กรรมการ
112. ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
113. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์	กรรมการ
114. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก	กรรมการ
115. ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
116. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	กรรมการ
117. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	กรรมการ
118. ราชอาณาจักรในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	กรรมการ
119. รองหัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ฝ่ายวิชาการ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ

- รับนโยบายและกรอบการดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงานในการสนองพระราชดำริ หรือ สนับสนุน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กร ไปแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของตน โดยเสนอ รายชื่อผ่านเลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ เพื่อนำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทขอพระราชทานแต่งตั้งโดยพระราชา นุญาต

-หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานและองค์กร อำนวยความสะดวก สนับสนุนให้การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในพื้นที่และเขตความรับผิดชอบของตนให้เป็นไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2559

(นายแก้วขวัญ วัชโรทัย)

เลขาธิการพระราชวัง

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**

ประกาศ อพ.สธ ที่ 102 /2554

**เรื่องแต่งตั้ง คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ระยะ 5 ปีที่ห้า (1 ตุลาคม 2554 – 30 กันยายน 2559)**

เนื่องด้วยโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินกิจกรรมโครงการ ในระยะปลายของแผนแม่บทโครงการฯ ระยะ 5 ปีที่สี่ (ตุลาคม 2549 - กันยายน 2554) ซึ่งมีหน่วยงาน ส่วนราชการ มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา ร่วมสนองพระราชดำริ เห็นควรที่จะต้องดำเนินการร่างแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม 2554 – กันยายน 2559) ที่มีระยะเวลาการดำเนินงานโครงการฯ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

เพื่อเป็นกรอบแผนแม่บท ในการดำเนินงาน และเพื่อให้การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ประสบความสำเร็จเป็นผลประโยชน์แท้ จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในระยะ 5 ปีที่ห้า (1 ตุลาคม 2554 – 30 กันยายน 2559) ดังนี้

**คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในระยะ 5 ปีที่ห้า (1 ตุลาคม 2554 – 30 กันยายน 2559)**

1. กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนผู้บัญชาการทหารเรือ	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนผู้บัญชาการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนผู้บัญชาการทหารอากาศ	คณะกรรมการ
6. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะกรรมการ
7. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
8. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

2. กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนเลขาธิการสภาการศึกษา	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	คณะกรรมการ
7. ผู้แทนผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร	คณะกรรมการ
8. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะกรรมการ
9. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
10. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

3. กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนอธิบดีกรมป่าไม้	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนอธิบดีกรมวิชาการเกษตร	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะกรรมการ

6. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	คณะทำงาน
7. ผู้แทนอธิบดีกรมประมง	คณะทำงาน
8. ผู้แทนอธิบดีกรมชลประทาน	คณะทำงาน
9. ผู้แทนอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
10. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	คณะทำงาน
11. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	คณะทำงาน
12. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	คณะทำงาน
13. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	คณะทำงาน
14. ผู้แทนอธิบดีกรมการข้าว	คณะทำงาน
15. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์	คณะทำงาน
16. ผู้แทนองค์การสวนพฤกษศาสตร์	คณะทำงาน
17. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
18. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	คณะทำงาน
19. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
20. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
21. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

4. กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม	คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	คณะทำงาน
9. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
10. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
11. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

5. กลุ่มมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	คณะทำงาน

5. ผู้แทนอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	คณะกรรมการ
7. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	คณะกรรมการ
8. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น	คณะกรรมการ
9. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	คณะกรรมการ
10. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล	คณะกรรมการ
11. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	คณะกรรมการ
12. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา	คณะกรรมการ
13. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร	คณะกรรมการ
14. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	คณะกรรมการ
15. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง	คณะกรรมการ
16. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	คณะกรรมการ
17. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	คณะกรรมการ
18. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต	คณะกรรมการ
19. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา	คณะกรรมการ
20. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ	คณะกรรมการ
21. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	คณะกรรมการ
22. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ	คณะกรรมการ
23. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะกรรมการ
24. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
25. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

6. กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	คณะกรรมการ
7. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	คณะกรรมการ
8. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	คณะกรรมการ
9. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	คณะกรรมการ
10. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	คณะกรรมการ
11. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	คณะกรรมการ
12. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	คณะกรรมการ
13. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์	คณะกรรมการ
14. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	คณะกรรมการ
15. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	คณะกรรมการ

16.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	คณะทำงาน
17.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	คณะทำงาน
18.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะทำงาน
19.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	คณะทำงาน
20. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	คณะทำงาน
21.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	คณะทำงาน
22.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	คณะทำงาน
23.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก	คณะทำงาน
24.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	คณะทำงาน
25.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	คณะทำงาน
26.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	คณะทำงาน
27.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	คณะทำงาน
28.ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	คณะทำงาน
29.เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
30.นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
31.นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

7. กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	คณะทำงาน
3. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
4. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
5. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

8. กลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	คณะทำงาน
4. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	คณะทำงาน
9. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	คณะทำงาน

10.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	คณะทำงาน
11.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี	คณะทำงาน
12.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	คณะทำงาน
13.ผู้แทนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	คณะทำงาน
14.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	คณะทำงาน
15.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์	คณะทำงาน
16.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	คณะทำงาน
17.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	คณะทำงาน
18.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี	คณะทำงาน
19.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	คณะทำงาน
20.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก	คณะทำงาน
21.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	คณะทำงาน
22.ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	คณะทำงาน
23.เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
24.นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
25.นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

9. กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	คณะทำงาน
4. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ(องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
9. ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	คณะทำงาน
10. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	คณะทำงาน
11. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะทำงาน
12. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
13. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

10. กลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะกรรมการ
7. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะกรรมการ
8. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะกรรมการ
9. นางสาวอริศรา รื่นอารมย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
10. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

หน้าที่ของคณะกรรมการ

- ให้จัดทำร่างแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในระยะ 5 ปีที่ห้า (1 ตุลาคม พ.ศ. 2554 – 30 กันยายน พ.ศ. 2559) เพื่อนำเสนอคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่มีเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นประธาน เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย และพระราชทานให้ใช้ต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2559

(นายแก้วขวัญ วัชโรทัย)

เลขาธิการพระราชวัง

ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ขั้นตอนการขอเสนอ

พระราชดำริ

อพ.สธ.

โดยองค์การบริหารส่วนตำบล

หรือเทศบาลตำบล

ขั้นตอนการขอสอนพระราชดำริ
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)
โดยองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล

1. ประชุมหารือ คณะกรรมการ/ชุมชน เห็นชอบและพร้อมที่จะเข้าร่วมสนองพระราชดำริฯ มีรายงานการประชุม
2. องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล หรือร่วมกัน ในการทำจดหมายถึงเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตามตัวอย่างจดหมาย ..... หนังสือถึง ผอ.อพ.สธ.
  - แนบเอกสาร - สรุปการประชุม อบต./เทศบาลตำบล/และชุมชน
  - แผนที่ ข้อมูลพื้นฐานตำบล.....
  - ร่างแผนแม่บทฐานทรัพยากรท้องถิ่น

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
 ตำบล.....
 (ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล.....)
3. ส่งเอกสารในข้อ 2 มายัง
  - เรียน รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
  - โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
  - สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ถ.ราชวิถี กทม. 10303
4. การดำเนินการต่างๆ สามารถดำเนินการไปก่อนได้ เช่นการประชุมทำความเข้าใจเบื้องต้น การคัดเลือกพื้นที่ สำหรับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ การจัดเตรียมงบประมาณ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
5. ในขณะที่เริ่มดำเนินงานสนองพระราชดำรินั้น ขอให้ประสานงานโดยตรงได้ที่รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)
 (โทรศัพท์หมายเลข 081 – 9381755 และอีเมลล์ : dongdib05@rspg.org)

ตัวอย่าง

จดหมายขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่ องค์การบริหารส่วนตำบล.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

วัน..... เดือน..... พ.ศ. ....

เรื่อง การเข้าร่วมสนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
ฐานทรัพยากรท้องถิ่น

เรียน เลขาธิการพระราชวังในฐานะ
ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. รายงานการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล.....
  2. รายงานการประชุมกลุ่มอนุรักษ์ของชุมชนต่างๆ
  3. แผนที่ และข้อมูลพื้นฐานตำบล.....

เนื่องด้วยทางองค์การบริหารส่วนตำบล..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด..... ได้รับทราบการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ที่ทรงสืบ
ทอดงานอนุรักษ์ทรัพยากรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความศรัทธาในพระราชดำริที่ทรง
ทำเพื่อผลประโยชน์แก่มหาชนชาวไทย จึงได้ร่วมประชุมทุกภาคส่วนในตำบล.....
ในการที่จะสนองพระราชดำริ ใน อพ.สธ. โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการจัดทำฐานข้อมูล
ทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิ
ปัญญา เพื่อที่จะอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล..... อย่างยั่งยืน สู่
เศรษฐกิจพอเพียง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ตำบล..... ร่วมสนองพระราชดำริฯ
ต่อไปด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

( )

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล.....

องค์การบริหารส่วนตำบล..... โทร. ....

ตัวอย่างโครงการ ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. – ตำบล.....

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ฐานทรัพยากรท้องถิ่น สอนองพระราชดำริโดย

องค์การบริหารส่วนตำบล (เทศบาลตำบล) ..... อำเภอ ..... จังหวัด .....

(ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. – ตำบล.....)

ที่มา

จากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ในกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช รวมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม ทาง อบต.(เทศบาลตำบล).....ได้ร่วมประชุมรับทราบการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมา จากพระราชดำริฯ และแนวทางที่ตำบล.....ขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น โดยนำพระราชกระแส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “ทำอย่างไรให้ชุมชน มาให้โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียน ช่วยในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และมีการทำ DNA Fingerprint ในโรงเรียน” การนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน โรงเรียน ศาสนสถาน ในตำบล.....เห็นพ้องต้องกันในการร่วมสนองพระราชดำริ ในโครงการ อพ.สธ. โดยดำเนินกิจกรรมตามศักยภาพความพร้อมและเพื่อจัดตั้ง“ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล.....” เพื่อเป็นฐานทรัพยากรในการพึ่งตนเอง สู่เศรษฐกิจพอเพียง เกิดประโยชน์แก่ชุมชนตำบล.....และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อดำเนินการสนับสนุนงานในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช รวมทั้งสิ้น ..... กิจกรรม (นอกจากพันธุกรรมพืชแล้วรวมถึงทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ เช่น สัตว์และจุลินทรีย์ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา)
3. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ตำบล.....
4. เพื่อจัดตั้ง “ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล.....”

คณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตำบล.....
(ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.- ตำบล.....)

ประธานคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตำบล..... (ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล.....) จะแต่งตั้งคณะทำงานตามกิจกรรมต่างๆ เช่น

คณะอนุกรรมการศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรตำบล.....

ประกอบด้วยคณะทำงานต่าง ๆ ดังนี้

1. คณะทำงานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น มีหน้าที่หาพื้นที่ที่เป็นที่สาธารณประโยชน์ที่อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลเข้าร่วมกิจกรรมนี้ ในการรักษาป่าธรรมชาติดั้งเดิม เพื่อรักษาทรัพยากรดั้งเดิม เช่น พืช สัตว์ จุลินทรีย์ ฯลฯ เช่นพื้นที่ป่าชุมชน พื้นที่สาธารณประโยชน์ (ไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ อาจเป็นพื้นที่เล็ก ๆ 10-20 ไร่ ของในเขตหมู่บ้านหมู่ต่าง ๆ แต่ต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาที่มีการบุกรุกถือครอง ต้องมีการจัดการแก้ปัญหาให้เรียบร้อยก่อน) โดยจัดทำขอบเขตพื้นที่ ทำป้ายประกาศว่าเป็นพื้นที่สนองพระราชดำริในโครงการ อพ.สธ. เสร็จแล้วทำการสำรวจในพื้นที่ว่ามีทรัพยากรอะไรบ้าง มีการจัดตั้งอาสาสมัครชาวบ้าน ชุมชน เพื่อดูแลรักษาพื้นที่

2. คณะทำงานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น มีหน้าที่สำรวจทรัพยากรพื้นที่ในตำบล โดยเฉพาะพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนา การสร้างสวน การสร้างรีสอร์ท เพื่อทราบว่ามีพรรณพืช ทรัพยากรชีวภาพ และรวบรวมภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพืช และทรัพยากรชีวภาพ

3. คณะทำงานกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น มีหน้าที่กำหนดพื้นที่ที่สามารถที่จะใช้ปลูกต้นไม้ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า พื้นที่ที่จะปลูกรักษาพรรณพืชที่มีโอกาสสูญพันธุ์ เมื่อมีการปลูกรักษาแล้วมีการศึกษาติดตามการเจริญเติบโต

4. คณะทำงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น มีหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นที่มีโอกาสสูญพันธุ์ ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูบำรุงรักษา ขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น และแจกจ่ายให้กับชุมชนตำบล สร้างจุดขายท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

5. คณะทำงานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น มีหน้าที่บันทึกรวบรวมข้อมูลเพื่อลงในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีศูนย์ฯ เพื่อเป็นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมภูมิปัญญา จากคณะทำงานต่างๆ (คณะทำงานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น ปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น และข้อมูลของโรงเรียนที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน อพ.สธ. ในท้องถิ่น)

6. คณะทำงานสนับสนุนการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นคณะทำงานที่จะสนับสนุนการดำเนินการ ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล.....

สามารถตั้งคณะทำงานย่อยได้หลายคณะ ซึ่งมีหน้าที่ต่าง ๆ เช่น

6.1 สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. (งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน) ได้แก่ ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยฯฝ่ายวิชาการ เพื่อกำกับดูแลการจัดทำหลักสูตรบูรณาการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการสำรวจทรัพยากร ตำบล..... ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (เช่น ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ ของชั้นป.3 ต้องทราบเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่น และ ชั้นป.6 ต้องทราบในเรื่องการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น นั่นคือการใช้ทรัพยากรต้องมีภูมิปัญญากำกับ) หากเข้าบรรจุไปในหลักสูตรแล้วจะไม่ใช่ภาระที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ปกครองโรงเรียน จะต้องเข้าใจว่าลูกหลานและนักเรียนกำลังทำอะไร เพื่อให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ฝึกการเรียนรู้ จะได้ทราบว่าในท้องถิ่นมีทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ ภูมิปัญญา มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่กำกับการใช้ทรัพยากรอย่างไร ทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ สัมผัสจริง และเกิดทั้งวิทยาการ และปัญญาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้

6.2 สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. ในการทำพิพิธภัณฑ์พืช พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เป็นต้น

6.3 สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การอำนวยความสะดวกต่างๆ คณะทำงานอาจเป็นชุมชน ภาคเอกชน มูลนิธิ ชมรมต่าง ๆ

6.4 สนับสนุนวางแผนพัฒนาพันธุ์ทรัพยากรธรรมชาติชีวภาพท้องถิ่น เพื่อคัดเลือกทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นที่มีศักยภาพ เพื่อวางแผนและพัฒนาสายพันธุ์ต่อไป นำไปสู่การจดทะเบียนพันธุ์พืช การจดทะเบียนพันธุ์สัตว์ เป็นต้น

หลังจากการจัดตั้งคณะทำงานแล้ว มีเป้าหมายสำคัญที่จะจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรตำบล..... ที่ดูแลรับผิดชอบโดยคณะทำงาน อพ.สธ.- ตำบล..... เป็นศูนย์ประสาน งานในกิจกรรมต่างๆ และเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

องค์กรสนับสนุนการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.- ตำบล.....

เช่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/ตำบล..... องค์กรบริหารส่วนจังหวัด.....) ชุมชน..... ศาสนสถาน โรงเรียน..... เป็นต้น

องค์กรสนับสนุนด้านวิชาการ

1. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
2. มหาวิทยาลัยส่วนกลาง เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล
3. มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลต่าง ๆ

แหล่งที่มาของงบประมาณ

1. งบประมาณ อบต./เทศบาลตำบล.....

2. บประมาณสนับสนุนจากเอกชน องค์กรเอกชน

ในการจัดตั้งงบประมาณ เมื่อจัดทำแผนปฏิบัติประจำปี และหารือเห็นพ้องต้องกันระหว่าง อพ.สธ. และคณะทำงาน อพ.สธ.-ตำบล..... ทาง อพ.สธ. จะทำหนังสือสนับสนุนไปทางต้นสังกัด และสำนักงบประมาณต่อไป

**ตัวอย่างรูปแบบของแผนแม่บท
อบต./เทศบาล ตำบล.....**

แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ฐานทรัพยากรท้องถิ่นตำบล..... (2554-2559)

ในเนื้อหาของแผนแม่บทฐานทรัพยากรท้องถิ่นตำบล ประกอบด้วย

1. ที่มา
2. วัตถุประสงค์
3. คณะทำงาน
4. กิจกรรมที่ดำเนินงาน
5. แผนปฏิบัติประจำปี 2555-2559

ดำเนินกิจกรรมตามแผนแม่บทว่าจะดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง

(ตามที่ให้ข้อคิดเห็นในการแต่งตั้งคณะทำงาน) โดยทำแผนปฏิบัตินรายปี ให้เห็นถึงวงเงิน

และรายละเอียดของงบประมาณ ปี 2555-2559

ตัวอย่างป้ายสำหรับติดในพื้นที่ที่สนองพระราชดำริ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล.....

สนองพระราชดำริโดย
องค์การบริหารส่วนตำบล.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

*หมายเหตุ

ป้ายนี้จะอนุญาตให้ติดตั้งเมื่อศูนย์ดำเนินการไประยะหนึ่ง เมื่อมีผลงานเป็นที่ประจักษ์คือต้องมี
เนื้องานที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มิฉะนั้นจะไม่อนุญาตให้ขึ้นป้ายนี้

ขั้นตอนการขอเสนอ
พระราชดำริ
อพ.สธ.
โดยหน่วยงานต่าง ๆ

ตัวอย่าง

จดหมายขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ของหน่วยงาน

ที่ ชื่อหน่วยงาน.....
ที่อยู่หน่วยงาน.....

วัน..... เดือน..... พ.ศ. ....

เรื่อง การขอพระราชทานพระราชนุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

เรียน เลขาธิการพระราชวังในฐานะ
ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ร่างรายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.
สนองพระราชดำริโดย.....(ชื่อหน่วยงาน).....
2. ร่างแผนปฏิบัติงาน ตามแต่ละกิจกรรม (ถ้ามี)

เนื่องด้วยทาง (ชื่อหน่วยงาน) เสนอขอพระราชทานพระราชนุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม 2554 – กันยายน 2559) โดยทาง (ชื่อหน่วยงาน) ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทราบฝ่าละอองพระบาท เพื่อขอพระราชทานพระราชนุญาตให้ (ชื่อหน่วยงาน) เข้าร่วมสนองพระราชดำริ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ของ (ชื่อหน่วยงาน) ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

( )

หัวหน้าส่วนราชการ .....

(ร่างตัวอย่าง)

รายนามคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
 สอนองพระราชดำริโดย (ชื่อหน่วยงาน)

1. ( )	ประธานกรรมการ
หัวหน้าส่วนราชการ	
2. ( )	รองประธานกรรมการ 1
รองหัวหน้าส่วนราชการ	
3. ( )	รองประธานกรรมการ 2
รองหัวหน้าส่วนราชการ	
4. (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	รองประธานกรรมการ
เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช	
อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	
5. ( )	กรรมการ
ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	
6. ( )	กรรมการ
ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	
7. ( )	กรรมการ
ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	
8. ( )	กรรมการ
ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	
9. ( )	กรรมการและเลขานุการ
ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	
10. ( )	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	

*หมายเหตุ

- จำนวนคณะกรรมการจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับหน่วยงานจะพิจารณาแต่งตั้ง
- เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. , รองหัวหน้าสำนักงาน อพ.สธ. ฝ่ายวิชาการ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) จะเป็นรองประธานกรรมการ ของทุกๆ หน่วยงานเพื่อเข้าร่วมประชุมรับทราบการดำเนินงานสอนองพระราชดำริ
- ให้ฝ่ายเลขานุการของหน่วยงาน ประสานงานตรงกับเลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. , รองหัวหน้าสำนักงาน อพ.สธ. ฝ่ายวิชาการ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) ในเรื่องการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. - (ชื่อหน่วยงาน), วันประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. - (ชื่อหน่วยงาน) และการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี เป็นต้น

แผนผังการบริหารงาน

อพ.สธ.

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

แผนผังการบริหารงาน อพ.สธ.

คํานิยามของคำศัพท์เฉพาะ
ที่นิยมใช้ในการดำเนินงาน
อพ.สธ.

ประมวลคำนิยามของศัพท์ที่เกี่ยวข้องในอพ.สธ.

1. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

หมายถึงหน่วยงานที่ขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) โดยที่มีการขอพระราชทานุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงาน ได้แก่

1. หน่วยงานราชการ ได้แก่ กระทรวง สำนักงานฯ กรม กองทัพ จังหวัดต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบล มหาวิทยาลัยของรัฐ
2. หน่วยงานเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเอกชน หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ เป็นต้น

2. สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

หมายถึงสถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน มหาวิทยาลัย ที่ดำเนินการสมัครสมาชิกโดยตรง มาที่ อพ.สธ.

องค์ประกอบที่ 1 การจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้ เป็นการเรียนรู้การกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาสำรวจพรรณไม้ ทำและติดป้ายรหัสประจำต้น บันทึกภาพพรรณไม้หรือวาดภาพทางพฤกษศาสตร์ ตั้งชื่อหรือสอบถามข้อมูลพรรณไม้ ทำป้ายชื่อพรรณไม้ชั่วคราว ทำผังแสดงตำแหน่งพรรณไม้ ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ (ก.7-003) ทำตัวอย่างพรรณไม้เปรียบเทียบกับข้อมูลกับเอกสาร เรียนรู้ชื่อที่เป็นสากล ทำทะเบียนพรรณไม้ (ก.7-005) ตรวจสอบความถูกต้องของทะเบียนพรรณไม้ และจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์ เพื่อให้รู้จัก รู้ประโยชน์ของพรรณไม้

องค์ประกอบที่ 2 การรวบรวมพรรณไม้เข้าปลูกในโรงเรียน เป็นการเรียนรู้พืชพรรณ และสภาพพื้นที่ วิเคราะห์พื้นที่ พิจารณาสุนทรียภาพพรรณไม้ ทำผังภูมิทัศน์ จัดหาพรรณไม้ ปลูกดูแลรักษา และออกแบบบันทึกการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นคุณค่า ของพืชพรรณ

องค์ประกอบที่ 3 การศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์เบื้องต้น รู้วิธีการจำแนก รู้ความต่าง รู้ความหลายหลาก

องค์ประกอบที่ 4 การรายงานผลการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้การรวบรวมผลการเรียนรู้ วิเคราะห์ เรียบเรียงสาระ จัดระเบียบข้อมูลสาระแต่ละด้าน จัดลำดับสาระหรือกลุ่มสาระ เรียนรู้รูปแบบการเขียนรายงาน วิธีการรายงานผลในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสื่อผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 5 การนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา เป็นการบูรณาการสู่การเรียนการสอนในกลุ่มสาระ และสาขาวิชาต่างๆ การเผยแพร่องค์ความรู้ การสร้าง การใช้ การดูแลรักษา และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ เพื่อการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ในวงกว้าง

ธรรมชาติแห่งชีวิต เป็นการเรียนรู้วงจรชีวิตของชีวภาพนั้นๆ ได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างด้านรูปลักษณ์ คุณสมบัติ และพฤติกรรม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับชีวภาพรอบกายเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว เป็นการวิเคราะห์องค์ความรู้ธรรมชาติของปัจจัยหลัก การเรียนรู้ธรรมชาติของปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ธรรมชาติของความพันเกี่ยวระหว่างปัจจัย การวิเคราะห์สัมพันธ์ภาพระหว่างปัจจัย เพื่อเข้าใจดุลยภาพและความพันเกี่ยวของสรรพสิ่ง

ประโยชน์แท้แก่มหาชน เป็นการเรียนรู้ การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยศึกษา จินตนาการเห็นคุณ สรรค์สร้างวิธีการ เพื่อประโยชน์แท้แก่มหาชน

ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย เป็นการเรียนรู้ความเป็นไทย วิถีไทย ภูมิปัญญาไทย ความเป็นชุมชน วิถีชุมชน ภูมิปัญญาชุมชนความเป็นโรงเรียน วิถีโรงเรียน ภูมิปัญญาของโรงเรียน วิเคราะห์ศักยภาพบนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จินตนาการจากศักยภาพที่เลือก สรรค์สร้างสิ่งใหม่ วิถีใหม่ โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำกับ

ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ เป็นเรียนรู้ศักยภาพ จากทรัพยากรและภูมิปัญญา พัฒนาต่อเนื่องเป็นระบบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เกิดนวัตกรรมใหม่ มีความเป็นมาตรฐาน และการมีเครือข่าย

นำสิ่งดีงามสู่ทั่วโลก เป็นการเรียนรู้สิ่งดีงามที่ได้จากการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน บนฐาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้การแบ่งปันองค์ความรู้และนวัตกรรม สู่การยอมรับในระดับสากล

เกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ขั้นที่ 1 เป็นเกียรติบัตรขั้นต้น เกียรติบัตรแห่งความมุ่งมั่น อนุรักษ์ สรรพสิ่ง สรรพชีวิต ด้วยจิตสำนึกของครูและเยาวชน

ขั้นที่ 2 เป็นเกียรติบัตรขั้นกลาง เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่สถานภาพ สถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ขั้นที่ 3 เป็นเกียรติบัตรขั้นสูง เกียรติบัตรแห่งการเป็นสถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทำเนียบผู้บริหาร

อพ.สธ.

ทำเนียบผู้บริหาร อพ.สธ.

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย

เลขาธิการพระราชวัง

ในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

นายพรชัย จุฑามาศ

รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

หัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

นางสาวเพ็ญศรี ศิริสัมพันธ์

รองหัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

(ฝ่ายบริหาร)

ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์

เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

รองหัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

(ฝ่ายวิชาการ)

ที่อยู่เพื่อการประสานงาน

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ถ.ราชวิถี เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร 10303

โทร : 0 2282 1850

โทรสาร : 0 2282 0665

เว็บไซต์ : <http://www.rspg.or.th>

อีเมลล์ : dongdib05@rspg.org

piyarat@rspg.org

